શ્રી યશોવિજયજી
જૈન ગ્રંથમાળા
દાદાસાહેબ, ભાવનગર.
ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨
૩૦૦૪૮૯૬
2626

...ત્ર વિધિ સહિત

શ્રી ...નિધિ તપોવિધાન

: સંયોજક :

પૂ. આ. શ્રી વિજય નિત્યાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજા

: સંપાદક :

પૂ. મુનિરાજશ્રી જિનયશવિજયજી મ. સા.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

॥ ઐં નમઃ ॥

॥ શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥

॥ શ્રીમદાત્મ-કમલ-વીર-દાન-પ્રેમ-રામચન્દ્ર સૂરીશ્વર સદ્ગુરુભ્યો નમઃ ॥

સૂત્ર વિધિ સહિત

શ્રી અક્ષયનિધિ તપોવિધાન

: પૂર્વ સંયોજક :

સ્વ. આગમપ્રજ્ઞ પૂ.આ.શ્રી વિજય જંબૂસૂરીશ્વરજી મહારાજના
શિષ્યરત્ન
પૂ.આ.શ્રી વિજય નિત્યાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજા

: સંપાદક :

તપાગચ્છાધિપતિ પૂજય આચાર્યપ્રવર શ્રીમદ્વિજય
રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાના શિષ્યરત્ન
પૂ.મુ.શ્રી જિનયશવિજયજી મ.સા.

વી.સં. ૨૫૨૨ | **મૂલ્ય : રૂ. ૫** | વિક્રમ સં. ૨૦૫૨

આઠમી આવૃત્તિ : નકલ ૫૦૦૦

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

નિવેદન

''સૂત્ર વિધિ સહિત શ્રી અક્ષયનિધિ તપોવિધાન'' નામની આ લઘુ પુસ્તિકાની આઠમી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરતાં અમોને ઘણો આનંદ થાય છે.

ઘણાં ગામો અને શહેરોમાં ચાતુર્માસના દિવસોમાં નાના-મોટા સહુ સામુદાયિક આરાધનામાં જોડાય છે. ત્યારે વિધિમાં આવતા સૂત્રો કે બધી વિધિ ઘણાને આવડતી નથી હોતી ત્યારે તેઓને મુંઝવણ થાય છે. આ મૂંઝવણ દૂર કરવા તથા સામુદાયિક ક્રિયાના ટાઈમ કરતાં વહેલી કે મોડી ક્રિયા વિધિ કરવી હોય ત્યારે તેઓ સરળતાથી ક્રિયા કરી શકે તે માટે આગમપ્રજ્ઞ સ્વ. પૂ. આ.શ્રી વિજય જંબૂસૂરીશ્વરજી મહારાજાના શિષ્યરત્ન તપસ્વી **પૂ.મુ.શ્રી નિત્યાનંદવિજયજી મ.સા.** (હાલ આચાર્ય ભગવંત) સં. ૨૦૦૯માં આ રીતે વિધિ સૂત્રો સહિત પુસ્તિકાની સંકલના કરી તેને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ એમ કરતાં આ લઘુ પુસ્તિકાની આજ સુધીમાં ૬-૬ આવૃત્તિ છપાઈ ગઈ તે ઉપરથી તેની ઉપયોગિતાનો ખ્યાલ આવે છે. તેમાં છઠ્ઠી આવૃત્તિ સં. ૨૦૪૧માં પ્રસિદ્ધ થયેલ તે પછી ૧૧-૧૧ વર્ષ સુધી તેની કોઈ નવી આવૃત્તિ બહાર પડેલ નથી.

પરમપૂજ્ય પરમશાસનપ્રભાવક તપાગચ્છાધિપતિ મોક્ષૈકલક્ષીદેશનાદક્ષ પૂજ્ય આચાર્યપ્રવર **શ્રીમદ્ રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા**ના શિષ્યરત્ન વર્ધમાનતપોનિધિ વર્ધમાનતપની ૧૦૦ + ૬૨ ઓળીના આરાધક **પૂ. મુનિરાજ શ્રી જિનયશવિજયજી મ.સા.** આદિ વિ.સં. ૨૦૪૯નું ચાતુર્માસ મણિનગર કરતાં ત્યાં સામુદાયિક અક્ષયનિધિ તપ કરાવતાં ૪૫-૫૦ ભાગ્યશાળીઓ જોડાયા. વિ.સં. ૨૦૫૦નું ચાતુર્માસ અમદાવાદ પાછીયાની પોળ આરાધના ભવનમાં કરતાં ત્યાં પણ સામુદાયિક અક્ષયનિધિ તપમાં ૨૭ ભાગ્યશાળીઓ જોડાયા અને વિ.સં. ૨૦૫૧નું

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ચાતુર્માસ અમદાવાદ શ્રી કૃષ્ણનગર જૈન સંઘમાં થતાં ત્યાં સામુદાયિક તપ તરીકે અક્ષયનિધિ તપ કરાવતાં ૨૪૦ જેવી અતિવિશાળ સંખ્યામાં બાળકથી લઈ વૃદ્ધો સુધીના સહુ જોડાયા. આ રીતે વર્ષોવર્ષ તે તપની આરાધના કરાવવાના સમયે વિધિ પુસ્તિકાની અતિશય ખેંચ પડતાં પૂર્વસંયોજક મહાત્મા (હાલ આચાર્ય ભગવંત)ની સંમતિ મંગાવવા પૂર્વક સાતમી આવૃત્તિની વિ.સં. ૨૦૫૨ના પ્રારંભમાં ૩૦૦૦ નકલ પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવી, પરંતુ ૬-૭ મહિનાના ટૂંકા ગાળામાં તે નકલો પણ પૂર્ણપ્રાયઃ થવા આવતાં આ આઠમી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરી રહ્યા છીએ.

રામકૃષ્ણ કૉમ્પ્યુટર્સવાળા ભાઈશ્રી **કનુભાઈ ભાવસારે** ખૂબ ટૂંકા ગાળામાં સુઘડ અને સુંદર પ્રિન્ટીંગ કામ કરી આપ્યું તે આ પ્રસંગે કેમ ભૂલાય ?

પૂર્વ આવૃત્તિઓની માફક સૌ આ આવૃત્તિનો પણ સુંદર લાભ ઉઠાવી આરાધનામાં વેગ લાવે અને આરાધના કરવા દ્વારા સૌ વહેલામાં વહેલી તકે અક્ષયનિધાન-કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે એ જ આશા રાખીએ છીએ.

શ્રી જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ કાંઈ લખાયું-છપાયું હોય તો ત્રિવિધે ત્રિવિધે

"મિચ્છામિ દુક્કડં."

આઠમી આવૃત્તિ પ્રસંગે

આ આઠમી આવૃત્તિના પુનઃમુદ્રણના મંડાણ સંપાદક મુનિશ્રી એ જીવનમાં કરેલ વિધ-વિધ તપશ્ચર્યાઓ પૈકી બીજી વખત સળંગ કરેલ ૫૨૨ આયંબિલ તપની પૂર્ણાહુતિ અમદાવાદ શ્રી વિજયનગર જૈન સંઘના આંગણે થવા આવતા ગુરુભકતો અને શ્રી વિજયનગર જૈન સંઘે પાંચ દિવસના જિનભકિતમહોત્સવનું આયોજન કર્યું તે મહોત્સવ ધર્મતીર્થપ્રભાવક પૂજ્ય આ. **શ્રી વિજયમિત્રાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજા**ની પાવનનિશ્રામાં ઉજવાયો અને તેમાં મહોત્સવના અન્તિમ દિવસે સકલ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી સંઘ સાથે પોત-પોતાના ગૃહાંગણે પધારવા ભિન્ન-ભિન્ન ભાવિકો તરફથી વિનંતી થતાં તેનો લાભ શેઠશ્રી રમણલાલ શિવલાલ પરિવારને મળતા સકલ શ્રી સંઘ સાથે પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંતાદિ સહુ તેઓના ગૃહાંગણે ''ઋષિકા એપાર્ટમેન્ટ''માં પધાર્યા અને મંગલાચરણ આદિ બાદ વ્યાખ્યાન દરમ્યાન પૂજ્ય આચાર્યદેવશ્રી **વિજયમિત્રાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજા**ની પાવનપ્રેરણાથી અક્ષયનિધિ તપોવિધાન પુસ્તિકા અંગે વાતચીત થતા હાજર રહેલ શ્રી સંઘમાંથી ૩૨૦૦ જેવી નકલો નોંધાઈ અને ત્યારબાદ પણ શ્રી સંઘમાં થોડી નકલો નોંધાઈ. બાદ ૫૦૦૦ નકલમાં ખૂટતી લગભગ ૧૬૦૦-૧૭૦૦ જેવી તમામ નકલોનો લાભ સુપૌત્ર પર્વ બિન્દુકુમાર અને સુપૌત્ર હર્ષ કેતનકુમારની વર્ષગાંઠ નિમિત્તે **શેઠશ્રી રમેશચન્દ્ર ઠાકરશી શાહ** અને **શ્રીમતી જસુમતીબેન રમેશચંદ્ર** તરફથી લેવામાં આવેલ છે.

આ રીતે આઠમી આવૃત્તિના પુનઃ મુદ્રણના પ્રેરક તે આચાર્ય ભગવંતશ્રી તથા અનેકાનેક દ્રવ્ય સહાયકો અને બાકી ખૂટતી તમામ નકલોનો લાભ લેનાર તે ભાગ્યશાળી આદિનો આ પ્રસંગે ઉપકાર શેં ભૂલાય ? અને તે તમામની સહાય આદિ દ્વારા આ આઠમી આવૃત્તિ પ્રકાશિત થઈ છે.

સં. ૨૦૫૨, જેઠ સુદ ૧ **પ્રકાશક**

પ્રકાશક - પ્રાપ્તિસ્થાન	મુદ્રક
ચીનુભાઈ શાંતિલાલ દોશી ૨૧૯/૨, કુવાવાળો ખાંચો, દોશીવાડાની પોળ, કાલુપુર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧.	**રામકૃષ્ણ કોમ્પ્યુટર્સ** ૨૧, પુરુષોત્તમનગર, નવા વાડજ, અમદાવાદ-૧૩. ફોન : ૭૪૧૫૭૫૦

અનુક્રમણિકા છેલ્લા પેજ ઉપર

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

|| ૐ નમઃ ||

|| શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ ||

સૂત્રવિધિસહિત
શ્રી અક્ષયનિધિ તપોવિધાન

વિભાગ ૧ લો

અક્ષયનિધિ તપની મહત્તા

શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતોએ ભવ્ય જીવોના ઉપકાર માટે અનેકાનેક માર્ગો બતાવ્યા છે. સઘળાય માર્ગોનો જો બારીકાઈથી વિચાર કરવામાં આવે તો તે દાન, શીલ, તપ અને ભાવમાં સમાવેશ થાય છે. આથી દાનધર્મ, શીલધર્મ, તપધર્મ અને ભાવધર્મ આ ચાર ધર્મ મુખ્ય છે. કોઈ વખત દાનની મુખ્યતા, તો કોઈ વખત તપની મુખ્યતા, એક ધર્મમાં પણ ચારે ધર્મની આરાધના થઈ જાય છે. જેમકે તપધર્મમાં આત્મા જોડાય ત્યારે તપધર્મ તો થયો; સાથે જેટલા દિવસ તપ કરે તેટલા દિવસ બ્રહ્મચર્ય પાળે એટલે શીલધર્મ, તથા પ્રભુપૂજા, ગુરુભક્તિ, સાધર્મિક ભક્તિ, અનુકંપાદિ દાન વડે દાનધર્મ અને ઉત્તમ ક્રિયાઓમાં ભાવ ઉલ્લાસની વૃદ્ધિ થવાથી ભાવ ધર્મની આરાધના થાય છે. તપની મહત્તા એટલી બધી છે કે ખુદ તીર્થંકર ભગવંતો પોતે તેજ ભવમાં પોતાનું નિર્વાણ જાણવા છતાં તીવ્ર તપને આચરે છે. દીક્ષા ગ્રહણ કરતાં,

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કેવળ જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ વખતે અને નિર્વાણ વખતે સઘળા, તીર્થંકર ભગવંતો તપમાં જ હતા, હોય છે અને હશે. તપ એ નિકાચિત કર્મોનો ક્ષણવારમાં નાશ કરી નાખે છે, કર્મોની નિર્જરાનું અભેદ્ય સાધન તપ છે.

જિન શાસનમાં તપ તો ઘણા પ્રકારના છે જેવા કે નવપદની ઓળી, વર્ધમાન તપ, વીસ સ્થાનક તપ, જ્ઞાનપંચમી, એકાદશી, રોહિણી, અક્ષયનિધિ, નવકારમંત્ર, નવનિધાન વગેરે. બાહ્ય તપ છ પ્રકારે અને અભ્યંતર તપ છ પ્રકારે છે. શક્તિ મુજબ તપ ધર્મની આરાધના કરવી જોઈએ.

'અક્ષયનિધિ તપ' (પાંચ પ્રકારના જ્ઞાનમાં) શ્રુત-જ્ઞાનની આરાધના નિમિત્તેનો તપ છે. શ્રુતજ્ઞાન એ પોતાને અને પરને બોધ-પ્રકાશ આપનારું છે. જ્યારે મતિ આદિ બીજા જ્ઞાનો પોતાને જ બોધ કરનારા છે. આથી શ્રુત-જ્ઞાનની શાસ્ત્રોમાં ઘણી મહત્તા વર્ણવી છે. શ્રુતજ્ઞાનની આરાધના માટે અક્ષયનિધિ તપ પરમ આલંબનરૂપ છે. આત્માને લાગેલા ચીકણા કર્મોને ખપાવી આત્માના મૂળ ગુણ-કેવળ જ્ઞાન અને કેવળ દર્શનને પ્રગટ કરે છે. તપ એ અણાહારિપણું પામવા માટેનો અભ્યાસ છે.

તપ વગેરે ધર્મથી જ્યાં સુધી મોક્ષસુખ પ્રાપ્ત ન થાય, ત્યાં સુધી ઉત્તમ પ્રકારના મનુષ્યભવો અને દેવભવોમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

મહેશના દિવશે

સૌ પ્રથમ યોગ્ય જગાએ ત્રિગડામાં

પ્રભુજી પધરાવવા

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

અક્ષયનિધિ તપની વિધિ

તપની શરૂઆત

આ તપની શરૂઆત એવી રીતે કરવાની હોય છે કે, ભાદરવા સુદ-૪ સંવત્સરીના દિવસે, આ તપના સોળ દિવસ પૂરા થવા જોઈએ. એટલે પ્રાયઃ શ્રાવણ વદ ૪ના દિવસથી આ તપ શરૂ કરવો જોઈએ. વચમાં કોઈ બે તિથિ આવતી હોય તો શ્રાવણ વદ ૫ થી, ક્ષય હોય તો વદ ૩ થી શરૂ કરવો જોઈએ. આ તપમાં પંદર એકાસણા અને સંવત્સરીના દિવસે ઉપવાસ કરવો જોઈએ. શ્રાવક-શ્રાવિકા વર્ગને ખાસ કરણીય છે. પ્રવેશ કર્યા પછી બનતી શક્તિએ ચાર વરસ (૬૪ દિવસ સુધી) અક્ષયનિધિ તપની આરાધના કરવી જોઈએ.

ઘટં સંસ્થાપ્ય દેવાગ્રે, ગન્ધપુષ્પાદિપૂજિતમ્ ।
તપો વિધિયતે પક્ષં, તદક્ષયનિધિઃ સ્ફુટમ્ ॥

અર્થ : દેવ પાસે ગંધ, ફુલ વગેરેથી પૂજેલા ઘડાને સ્થાપીને, એક પક્ષ (સંવત્સરી સાથે ૧૬ દિવસ) સુધી જે તપ કરાય, તેનું નામ અક્ષયનિધિ.

પ્રવેશના દિવસની વિધિ

સોનાનો, ચાંદીનો, કે કોઈ પણ ઉત્તમ ધાતુનો ઘડો (સ્ટીલ આદિ હીનધાતુનો નહિ), અથવા શક્તિ ન હોય તો માટીનો રંગ-બેરંગી ઘડો, જ્યાં દરરોજ ક્રિયા કરવાની હોય તે સ્થાને ડાંગરની ઢગલી કરી, તે ઉપર સ્થાપવો. ઘડાની ઉપર નાળિયેર મૂકી લીલા કે પીળા રેશમી વસ્ત્ર વડે કુંભને બાંધી રાખવો, સોળે દિવસ સુધી આ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ઘડાને સાચવીને રાખવાનો છે. જ્યારે સમુદાયને માટે એક સ્થાપનાનો ઘડો જુદો રાખવો. તેની સમીપે બની શકે તો સોળે દિવસ ઘીનો અખંડ દીવો રાખવો અને ઘડાની આગળ સાથીઓ કરી શ્રી કલ્પસૂત્ર પધરાવવું.

દરરોજની સામાન્ય વિધિ

(૧) સોળ દિવસ સવાર સાંજ પ્રતિક્રમણ અને પડિલેહણ કરવાં.

(૨) સોળ દિવસ ભૂમિ પર સંથારો કરવો, બ્રહ્મચર્યનું પાલન, ત્રિકાળ દેવપૂજા, જ્ઞાનપૂજન, ગુરુવંદન પચ્ચક્ખાણ વ્યાખ્યાન-શ્રવણ વગેરે અવશ્ય કરવું.

(૩) દરરોજ સવારે, બપોરે, સાંજે દેવવંદન કરવું. વિધિ મુજબ પચ્ચક્ખાણ પારવું, એકાસણું કર્યા પછી જગચિંતામણિનું ચૈત્યવંદન જયવીયરાય સુધી કરવું. રાતે સૂતા પહેલા સંથારા પોરસી ભણાવવી.

(૪) દરરોજ વીસ લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરવો તથા વીસ ખમાસમણા, અને "ૐ હ્રીઁ નમો નાણસ્સ" પદની ૨૦ નવકારવાળી ગણવી અને વીસ સાથિયા કરવા.

(૫) દરરોજ રૂપાનાણાથી જ્ઞાનપૂજન કરવું. છેવટે પહેલા અને છેલ્લા દિવસે અવશ્ય શક્તિ મુજબ વધુ દ્રવ્યથી જ્ઞાનપૂજન કરવું જોઈએ.

(૭) દરરોજ ક્રિયા કર્યા બાદ એક પસલી (ચોખા, બદામ, પૈસા વગેરેની) પોતાના અને સંઘના ઘડામાં નાંખવી. છેલ્લે દિવસે ઘડો ભરાઈ જવો જોઈએ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

વિશેષ વિધિ

તપના છેલ્લા દિવસે કુંભની સમીપે રાત્રિ જાગરણ કરવું. પૂજા પ્રભાવના વગેરે શાસન પ્રભાવના આદિ કાર્યો ઉલ્લાસથી વિધિપૂર્વક કરવાં જોઈએ. આવા વ્રત, અનુષ્ઠાનોની આરાધનામાં જેમ બને તેમ શકિત મુજબ સારા આડંબરો રાખીને સુંદર ધર્મની પ્રભાવના કરવી જોઈએ.

પારણાના દિવસે - (ભાદરવા સુદ પાંચમના દિવસે) આ તપના ઉજમણા રૂપે વરઘોડો ચઢાવવો જોઈએ. વરઘોડાની શોભાને માટે શકિત મુજબ પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. સાજન, બેન્ડ, પાલખી, રથ વગેરે સામગ્ર રાખવી જોઈએ.

વરઘોડામાં પોતપોતાના વ્રતના ઘડાને પુષ્પની માળા પહેરાવી શણગારી, સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીને માથે રાખવો.

વરઘોડાના દિવસે સૌએ પોતપોતાની શક્તિ મુજબ, ફળ, નૈવેદ્ય, પકવાનનો થાળ, પણ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીને માથે રાખવો. વરઘોડો, દહેરાસરે આવે, એટલે કુંભવાળી સ્ત્રીઓએ ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરી પ્રભુ પાસે કુંભ મૂકવો. નૈવેદ્ય, ફળ વગેરેના થાળ પણ પ્રભુ પાસે લઈ જઈ ત્યાં પધરાવી ગુરુ પૂજન અને જ્ઞાન પૂજન દ્રવ્ય મૂકીને કરવું.

ચૈત્યવંદન, પૂજા, દુહા, કાઉસ્સગ્ગ, આદિની વિધિ

ચૈત્યવંદનની વિધિ

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં, જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ - કહી.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ઇરિયાવહિયં પડિક્કમામિ ? ઇચ્છં ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં. ઇરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ, ગમણાગમણે, પાણક્કમણે, બીયક્કમણે, હરિયક્કમણે ઓસા ઉત્તિંગ પણગ દગ મટ્ટી-મક્કડા સંતાણા સંકમણે. જે મે જીવા વિરાહિયા અગિંદિયા બેઇંદિયા તેઇંદિયા ચઉરિંદિયા પંચિદિયા અભિહયા વત્તિયા લેસિયા સંઘાઇયા, સંઘટ્ટિયા, પરિયાવિયા કિલામિયા, ઉદ્દવિયા ઠાણાઓ ઠાણં સંકામિઆ જીવિયાઓ વવરોવિયા તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

તસ્સ ઉત્તરી કરણેણં, પાયચ્છિત્ત કરણેણં, વિસોહી કરણેણં, વિસલ્લી કરણેણં, પાવાણં કમ્માણં નિગ્ઘાયણઠ્ઠાએ, ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ ચંદેસુનિમ્મલયરા સુધી અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.) પારીને લોગસ્સ કહેવો :

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવીસં પિ કેવલી ॥૧॥

ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિણંદણં ચ સુમઈચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥૨॥

સુવિહિંચ પુપ્ફદંતં, સીઅલ સિજ્જંસ વાસુજ્જં ચ;
વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કુંથું અરં ચ મલ્લિં, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ;
વંદામિ રિટ્ઠનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥૪॥

એવં મએ અભિથુઆ, વિહુય-રય-મલા-પહીણજર-મરણા;
ચઉવીસં પિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥૫॥

કિત્તિય-વંદિય-મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરૂગ્ગ બોહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ ॥૬॥

ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૭॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! શ્રી અક્ષયનિધિતપ - આરાધનાર્થે ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં.

(પછી નીચે પ્રમાણે ચૈત્યવંદન કરવું.)

ચૈત્યવંદન

શાસન નાયક સુખ કરણ, વર્ધમાન જિનભાણ;
અહિનિશ એહની શિર વહું, આણા ગુણમણિ ખાણ ॥૧॥

તે જિનવરથી પામીયા, ત્રિપદી શ્રી ગણધાર;
આગમ રચના બહુવિધ, અર્થ વિચાર અપાર ॥૨॥

તે શ્રી શ્રુતમાં ભાખિયાએ, તપ બહુવિધ સુખકાર;
શ્રી જિન આગમ પામીને, સાધે મુનિ શિવસાર ॥૩॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

સિદ્ધાંતવાણી સુણવા રસિક, શ્રાવક સમકિત ધાર;
ઇષ્ટ સિદ્ધિ અર્થે કરે, અક્ષયનિધિ તપ સાર ॥૪॥

તપ તો સૂત્રમાં અતિ ઘણા, સાધે મુનિવર જેહ;
અક્ષય નિધાનને કારણે, શ્રાવકને ગુણ ગેહ ॥૫॥

તે માટે ભવિ તપ કરોએ, સર્વ ઋદ્ધિ મળે સાર;
વિધિશું એ આરાધતાં, પામી જે ભવ પાર ॥૬॥

શ્રી જિનવર પૂજા કરો, ત્રિકશુદ્ધિ ત્રિકાલ;
તેમ વળી શ્રુતજ્ઞાનની, ભક્તિ થઈ ઉજમાળ ॥૭॥

પડિક્કમણાં બે ટંકના, બ્રહ્મચર્યને ધરીએ;
જ્ઞાનીની સેવા કરી, સહેજે ભવજળ તરીએ ॥૮॥

ચૈત્યવંદન શુભ ભાવથીએ, સ્તવન થુઇ નવકાર;
શ્રુતદેવી ઉપાસના, ધીરવિજય હિતકાર ॥૯॥

❑

જં કિંચિ નામતિત્થં, સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
જાઈ જિણ બિંબાઈ તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ ॥૧॥

નમુત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ॥૬॥ અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

વિયટ્ટ છઉમાણં ।।૭।। જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ।।૮।। સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ।।૯।। જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ।।૧૦।।

❑

જાવંતિ ચેઇયાઈ, ઉડ્ઢે અ અહે અ તિરિઅલોએ અ;
સવ્વાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈ ।।૧।।

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

જાવંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવય મહાવિદેહે અ; સવ્વેસિં તેસિં પણઓ, તિવિહેણ તિદંડ વિરયાણં ।।૨।।

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વ-સાધુભ્યઃ ।

સ્તવન

(રાગ-લાવો લાવોને રાજ મોંઘા મૂલા મોતી)

તપ વર કીજે રે, અક્ષયનિધિ અભિધાને;
સુખભર લીજે રે, દિનદિન ચઢતે વાને. (એ આંકણી)

પર્વ પજૂસણ પર્વશિરોમણી, જે શ્રી પર્વ કહાય;
માસ પાસ છઠ્ઠ દશમ દુવાલસ, તપ પણ એ દિન થાય...તપ૦ ૧

પણ અક્ષયનિધિ પર્વપજૂસણ, કેરો કહે જિનભાણ;
શ્રાવણ વદ ચોથે પ્રારંભી, સંવત્સરી પરિમાણ...તપ૦ ૨

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

એ તપ કરતાં સર્વ ઋદ્ધિ વરે, પગપગ પ્રગટે નિધાન;
અનુક્રમે પામે તેહ પરમપદ, સાન્વયી નામ પ્રધાન...તપ૦ ૩

પરમત્સરથી કર્મ બંધાણું, તેણે પામી દુઃખ જાળ;
એ તપ કરતાં તે પૂરવનું, કર્મ થયું વિસરાળ...તપ૦ ૪

જ્ઞાનપૂજા શ્રુતદેવી કાઉસ્સગ્ગ, સ્વસ્તિક અતિ સોહાવે;
સોવન કુંભ જડિત નિજ શક્તિ, સંપૂરણ ક્રમે થાવે...તપ૦ ૫

જઘન્ય મધ્યમ ઉત્કૃષ્ટથી કરીએ, ઇગ દોય તીન વરીસ;
વરસ ચોથે શ્રુતદેવી નિમિત્તે, તે તો વીસવાવીસ...તપ૦ ૬

એણે અનુસારે જ્ઞાનતણું વર, ગણણું ગણીએ ઉદાર;
આવશ્યકાદિ કરણી સંયુત, કરતાં લહે ભવપાર...તપ૦ ૭

ઇહભવ પરભવ દોષ આશંસા, રહિત કરે ભવિ પ્રાણી;
જે પર પુદ્ગલ ગ્રહણ ન કરવું, તે તપ કહે વરનાણી...તપ૦૮

રાત્રિજગા પૂજા પરભાવના, હય ગય રથ શણગારી જે;
પારણાદિને પંચશબ્દે વાજે, વાજંતે પધરાવી જે...તપ૦ ૯

ચૈત્ય વિશાળ હોય તિહાં આવી, પ્રદક્ષિણા વળી દીજે;
કુંભવિવિધ નૈવેદ્ય સંઘાતે, પ્રભુ આગલ ઢોઈજે...તપ૦ ૧૦

રાધનપુરે એ તપ સુણી બહુજન, થયા ઉજમાળ તપ કાજ;
એહમાં મુખ્ય મંડાણ ઓચ્છવમાં, મસાલીયા દેવરાજ...તપ૦ ૧૧

સંવત અઢાર તેંતાલીસ વરસે, એ તપ બહુ ભવિ કીધો;
શ્રીજિન ઉત્તમ પાદ પસાયે, પદ્મવિજય ફલ લીધો...તપ૦ ૧૨

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જયવીયરાય

જય વીયરાય ! જગગુરુ ! હોઉ મમંતુહ પભાવઓ
ભયવં ! ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ ઇઠ્ઠફલસિદ્ધિ ॥૧॥

લોગ વિરૂદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરત્થકરણં ચ;
સુહગુરુજોગો તવ્વયણસેવણા આભવમખંડા ॥૨॥

વારિજ્જઈ જઈ વિ નિયાણ બંધણં વીયરાય ! તુહ સમયે
તહવિ મમ હુજ્જ સેવા, ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણં ॥૩॥

દુક્ખખ્ખઓ કમ્મક્ખઓ, સમાહિ મરણં ચ બોહિલાભો અ;
સંપજ્જઉ મહ એઅં, તુહ નાહ ! પણામ કરણેણં ॥૪॥

સર્વમંગલ-માંગલ્યં, સર્વ કલ્યાણ કારણં;
પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥૫॥

અરિહંત ચેઇઆણં, કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં ॥૧॥

વંદણવત્તિઆએ, પૂઅણવત્તિઆએ, સક્કારવત્તિઆએ, સમ્માણવત્તિઆએ, બોહિલાભવત્તિઆએ, નિરુવસગ્ગવત્તિઆએ ॥૨॥

સદ્ધાએ, મેહાએ, ધિઇએ, ધારણાએ, અણુપ્પેહાએ, વડ્ઢમાણીએ, ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં ॥૩॥

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ. તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ) પારીને

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

સ્તુતિ

ત્રિગડે બેસી શ્રી જિનભાણ, બોલે ભાષા અમીય સમાણ,
મત અનેકાંત પ્રમાણ;
અરિહંત શાસન સફરી સુખાણ, ચઉ અનુયોગ જિહાં ગુણખાણ,
આતમ અનુભવ ઠાણ;
સકલ પદારથ ત્રિપદી જાણ, જોજન ભૂમિ પ્રસરે વખાણ,
દોષ બત્રીશ પરિહાણ,
કેવલી ભાષિત તે શ્રુતનાણ, વિજયલક્ષ્મીસૂરિ કહે બહુમાન,
ચિત્ત ધરજો તે સયાણ ॥૧॥

(પછી ગુરુવંદન કરી પચ્ચક્ખાણ કરવું.)

બિયાસણું-એકાસણું આયંબિલનું પચ્ચક્ખાણ

ઉગ્ગએ સૂરે નમુક્કારસહિયં પોરિસિં (સાઢ પોરિસિં) મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઈ, ઉગ્ગએ સૂરે, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઈમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં પચ્છન્નકાલેણં દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં મહત્તરાગારેણં, સવ્વ-સમાહિવત્તિયાગારેણં, વિગઇઓ (આયંબિલં) પચ્ચક્ખાઈ અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં લેવાલેવેણં, ગિહત્થસંસટ્ઠેણં, ઉક્ખિત્તવિવેગેણં,★ પડુચ્ચમક્ખિએણં પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં.

★ આયંબિલનું પચ્ચક્ખાણ કરવું હોય તો વિગઇઓ તથા 'પડુચ્ચમક્ખિએણં' ન બોલવું.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, એગાસણં* (બિઆસણં) પચ્ચક્ખાઈ, તિવિહંપિ આહારં, અસણં, ખાઈમં, સાઈમં અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, સાગારિયાગારેણં આઉંટણપસારેણં, ગુરુ-અબ્ભુટ્ઠાણેણં પારિઠ્ઠાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં, પાણસ્સ લેવેણ વા અલેવેણ વા, અચ્છેણ વા, બહુલેવેણ વા, સસિત્થેણ વા, અસિત્થેણ વા વોસિરઈ.

ઉપવાસનું પચ્ચક્ખાણ

સૂરે ઉગ્ગએ, અબ્ભત્તઠ્ઠં પચ્ચક્ખાઇ. તિવિહંપિ આહારં અસણં ખાઈમં સાઈમં અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પારિઠ્ઠાવણીયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં. સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, પાણહાર, પોરિસિં, સાઢ પોરિસિં મુઠ્ઠિસહિઅં, પચ્ચક્ખાઈ, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં; સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, પાણસ્સ લેવેણ વા, અલેવેણ વા, અચ્છેણ વા, બહુલેવેણ વા, સસિત્થેણ વા, અ સિત્થેણ વા, વોસિરઈ.

❒

(પછી નીચે મુજબ પૂજાની ઢાળ કહેવી)

જ્ઞાન પૂજાની ઢાળ

(દુહો)

સપ્તમપદ શ્રી જ્ઞાનનો, સિદ્ધચક્ર પદ માંહી;
આરાધીજે શુભ મને, દિન દિન અધિક ઉચ્છાહિં ॥

* એકાસણું કરવું હોય તો બિઆસણં ન બોલવું.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

અન્નાણસંમોહતોહરસ્સ, નમો નમો નાણદિવાયરસ્સ;
પંચપ્પયારસુવગારગસ્સ, સન્નાણ સવ્વત્થપયાસગસ્સ ॥૧॥

હુવે જહેથી સર્વ અજ્ઞાનરોધો, જિનાધીશ્વર પ્રોકતઅર્થાવબોધો;
મતિ આદિ પંચપ્રકારે પ્રસિદ્ધો, જગદ્ભાસને સર્વદૈવાવિરુદ્ધો ॥૨॥

યદિયપ્રભાવે સુભક્ષં અભક્ષં, સુપેયં અપેયં સુકૃત્યં અકૃત્યં;
જેણે જાણીએ લોકમધ્યે સુનાણં, સદા મે વિશુદ્ધં તદૈવ પ્રમાણં ॥૩॥

(ઢાળ)

ભવ્ય નમો ગુણ જ્ઞાનને, સ્વપર પ્રકાશક ભાવે જી;
પર્યાયધર્મ અનંતતા, ભેદાભેદ સ્વભાવેજી...ભવ્ય૦ ॥૧॥

(છંદ)

જે મુખ્ય પરિણતિ સકલ જ્ઞાયક, બોધ ભાવવિલચ્છના,
મતિ આદિ પંચ પ્રકાર નિર્મળ, સિદ્ધ સાધનલચ્છના;
સ્યાદ્વાદસંગી તત્વરંગી, પ્રથમ ભેદાભેદતા,
સવિકલ્પ ને અવિકલ્પ વસ્તુ, સકલ સંશય છેદતા ॥૨॥

(પૂજા-ઢાળ)

ભક્ષ્યાભક્ષ્ય ન જે વિણ લહિએ, પેય અપેય વિચાર;
કૃત્ય અકૃત્ય ન જે વિણ લહિયે, જ્ઞાન તે સકળ આધાર રે.
ભવિકા, સિદ્ધચક્ર પદ...વંદો૦ ૧

પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિંસા, શ્રી સિદ્ધાન્તે ભાખ્યું;
જ્ઞાનને વંદો જ્ઞાન મ નિંદો, જ્ઞાનીયે શિવસુખ ચાખ્યું રે...ભવિ૦ ૨

સકળ ક્રિયાનું મૂળ જે શ્રદ્ધા, તેહનું મૂળ જે કહીયે;
તેહ જ્ઞાન નિત નિત વંદીજે, તે વીણ કહો કેમ રહિયે રે...ભવિ૦ ૩

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

પંચ જ્ઞાન માંહિ જેહ સદાગમ, સ્વપર પ્રકાશક જેહ;
દીપક પરે ત્રિભુવન ઉપકારી, વળી જેમ રવિ શશી મેહ રે...ભવિ૦ ૪

લોક ઉર્ધ્વ અધો તિર્યગ્ જ્યોતિષ, વૈમાનિકને સિદ્ધ;
લોકાલોક પ્રગટ સવિ જેહથી, તેહ જ્ઞાન મુજ શુદ્ધ રે...ભવિ૦ ૫

(ઢાળ)

જ્ઞાનાવરણીય જે કર્મ છે, ક્ષય ઉપશમ તસ થાય રે;
તો હુએ એહિ જ આતમા, જ્ઞાન અબોધતા જાય રે ॥૧॥

વીર જિનેસર ઉપદિશે, સાંભલજો ચિત્ત લાઈ રે;
આતમધ્યાને આતમા, ઋદ્ધિ મળે સવિ આઈ રે ॥૨॥

પછી "ૐ હ્રીઁ પરમાત્મને નમઃ જ્ઞાનપદેભ્યઃ કલશં યજામહે સ્વાહા ।" એ મંત્ર બોલીને જ્ઞાનને ફરતી કલશથી ત્રણવાર ધારાવાડી દેવી પછી વાસક્ષેપ, પૈસા હાથમાં લઈને નીચે પ્રમાણે સ્તુતિ કહેવી.

જ્ઞાનસ્તુતિ

જિન જોજન ભૂમિ, વાણીનો વિસ્તાર,
પ્રભુ અર્થ પ્રકાશે, રચના ગણધર સાર;
સો ય આગમ સુણતાં, છેદિ જે ગતિ ચાર,
પ્રભુ વચન વખાણી, લીજે ભવનો પાર.

(પછી જ્ઞાન પૂજવું, જ્ઞાનની વાસક્ષેપ વડે પૂજા કરવી અને પછી દ્રવ્ય મૂકી પૂજા કરવી. એટલે સોના નાણાથી અથવા રૂપા નાણાથી જ્ઞાનની યથાશક્તિ પૂજા કરવી.)

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(પછી આ મુજબ દુહા કહેવા)

(દુહા)

સુખકર શંખેશ્વર નમી, થુણશું શ્રી શ્રુતનાણ;
ચઉમૂંગા શ્રુત એક છે, સ્વપર પ્રકાશક ભાણ ।।૧।।

અભિલાપ્ય અનંતમે, ભાગે રચિયો જેહ;
ગણધર દેવે પ્રણમીયો, આગમ રયણ અછેહ ।।૨।।

ઇમ બહુલી વકતવ્યતા, છઠાણ વડીયા ભાવ;
ક્ષમાશ્રમણ ભાષ્યે કહ્યું, ગોપય સર્પિ જમાવ ।।૩।।

લેશ થકી શ્રુત વરણવું, ભેદ ભલા તસ વીસ;
અક્ષયનિધિ તપને દિને, ખમાસમણ તે વીસ ।।૪।।

સૂત્ર અનંત અર્થ મઈ, અક્ષર અંશ લહાય;
શ્રુતકેવલી કેવલી પરે, ભાખે શ્રુત પર્યાય ।।૫।।

શ્રી શ્રુતજ્ઞાનને નિત નમો, ભાવ મંગલને કાજ;
પૂજન અર્ચન દ્રવ્યથી, પામો અવિચળ રાજ.

(આ દુહો નીચેના પ્રત્યેક દુહા દીઠ કહેવો.)
(અહીં એક ખમાસમણ દેવું.)
(એ રીતે નીચેના દુહા બોલતાં વીસ ખમાસમણાં દેવા.)

ઇગસય અડવીસ સ્વરતણા, તિહાં અકાર અઢાર;
શ્રુતપર્યાય સમાસમે, અંશ અસંખ્ય વિચાર...શ્રી૦ ૨

બત્રીસ વર્ણ સમાય છે, એક શ્લોક મોઝાર;
તે માંહે એક અક્ષર ગ્રહે, તે અક્ષર શ્રુતસાર...શ્રી૦ ૩

ક્ષયોપશમ ભાવે કરી, બહુ અક્ષરનો જેહ;
જાણે ઠાણાંગ આગલે, તે શ્રુતનિધિ ગુણગેહ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કોડિ એકાવન અડલખા; અડસય એકાશી હજાર;
ચાલીસ અક્ષર પદતણાં, કહે અનુયોગ દુવાર...શ્રી૦ ૪

અર્થાન્તે ઈહાં પદ કહ્યું, જિહાં અધિકાર ઠરાય;
તે પદ શ્રુતને પ્રણમતાં, જ્ઞાનાવરણીય હઠાય...શ્રી૦ ૫

અઢાર હજાર પદે કરી, અંગ પ્રથમ સુવિલાસ;
દુગુણા શ્રુત બહુ પદ ગ્રહે, તે પદ શ્રુતસમાસ...શ્રી૦ ૬

પિંડપ્રકૃતિમાં એક પદે, જાણે બહુ અવદાત;
ક્ષયોપશમની વિચિત્રતા, તેહ જ શ્રુતસંઘાત...શ્રી૦ ૭

પંચોતેર ભેદે કરી, સ્થિતિબંધાદિ વિલાસ;
કમ્મપયડી પયડી ગ્રહે, શ્રુતસંઘાતસમાસ...શ્રી૦ ૮

ગત્યાદિક જે માર્ગણા, જાણે તેહમાં એક;
વિવરણ ગુણઠાણાદિકે, તસ પ્રતિપત્તિ વિવેક...શ્રી૦ ૯

જે બાસઠિ માર્ગણ પદે, લેશ્યા આદિ નિવાસ;
સંગ્રહતરતમ યોગથી, તે પ્રતિપત્તિ સમાસ...શ્રી૦ ૧૦

સંતપદાદિક દ્વારમાં, જે જાણે શિવલોગ;
એક દોય દ્વારે કરી, શ્રદ્ધા શ્રુત અનુયોગ...શ્રી૦ ૧૧

વળી સંતાદિક નવપદે, તિહાં માર્ગણા ભાસ;
સિદ્ધતણી સ્તવના કરે, શ્રુત અનુયોગસમાસ...શ્રી૦ ૧૨

પ્રાભૃત પ્રાભૃત શ્રુત નમું, પૂરવના અધિકાર;
બુદ્ધિ પ્રબલ પ્રભાવથી, જાણે એક અધિકાર...શ્રી૦ ૧૩

પ્રાભૃત પ્રાભૃત શ્રુત સમા, સાભિધ લબ્ધિ વિશેષ;
બહુ અધિકાર ઇસ્યા ગ્રહે, ક્ષીરાશ્રવ ઉપદેશ...શ્રી૦ ૧૪

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

પૂરવગતવસ્તુ જિકે, પ્રાભૃત શ્રુત તે નામ;
એક પ્રાભૃત જાણે મુનિ, તાસ કરું પ્રણામ...શ્રી૦ ૧૫

પૂર્વ લબ્ધિ પ્રભાવથી, પ્રાભૃત શ્રુતસમાસ;
અધિકાર બહુલા ગ્રહે, પદ અનુસાર વિલાસ...શ્રી૦ ૧૬

આચારાદિક નામથી, વસ્તુ નામ શ્રુત સાર;
અર્થ અનેકવિધ ગ્રહે, તે પણ એક અધિકાર...શ્રી૦ ૧૭

દુગસય પણવીસ વસ્તુ છે, ચૌદ પૂર્વનો સાર;
જાણે તેહને વંદના, એક શ્વાસે સો વાર...શ્રી૦ ૧૮

ઉત્પાદાદિ જે પૂર્વ છે, સૂત્ર અર્થ એક સાર;
વિદ્યામંત્ર તણો કહ્યો, પૂર્વશ્રુતભંડાર...શ્રી૦ ૧૯

બિંદુસાર લગે ભણે, તેહિજ પૂર્વ સમાસ;
શ્રી શુભવીરને શાસને, હોજ્યો જ્ઞાન પ્રકાશ...શ્રી૦ ૨૦

(આ રીતે વીસ ખમાસમણાં દીધા બાદ નિર્મલ ચોખાની બે હાથે પસલી ભરીને તેમાં રૂપા નાણું કે પૈસા અને બદામ કે સોપારી લઈને ઊભા રહેવું.)

'બોધાગાધં સુપદપદવિ-નીરપુરાભિરામં,
જીવા હિંસા વિરલ લહરી સંગમાં ગાહદેહં;
ચૂલાવેલં ગુરુગમ મણિ, સંકુલં દૂરપારં,
સારં વીરાગમજલનિધિં સાદરં સાધુ સેવે.'

(સ્તુતિ કહી નીચેનો દુહો બોલવો.)

(દુહો)

જ્ઞાન સમો કોઈ ધન નહીં, સમતા સમુ નહિ સુખ;
જીવિત સમી આશા નહિ, લોભ સમું નહિ દુઃખ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

· (પછી પસલી સંઘના ઘડામાં નાંખવી, બાદ પુનઃ તે મુજબ પસલી લઈ ઉપર મુજબ સ્તુતિ-દુહો બોલી પોતાના ઘડામાં પસલી નાખવી, બાદ ખમાસમણ દઈને)

કાઉસ્સગ્ગ

'ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! શ્રુતદેવતા આરાધનાર્થં કાઉસ્સગ્ગ કરું ? ઇચ્છં, શ્રુતદેવતા આરાધનાર્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિ, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો, જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ, તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસિરામિ.'

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને)

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ (કહી),

સુઅદેવયા ભગવઇ, નાણાવરણીય કમ્મસંઘાયં,
તેસિં ખવેઉ સયયં, જેસિં સુઅસાયરે ભત્તી ॥૧॥

ખમાસમણ દઈ ''અવિધિ મિચ્છામિ દુક્કડં'' કહેવું.

❐

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી અક્ષયનિધિ તપનું આરાધન કરનાર સુંદરીની કથા

(૧)

એક સમયે **ખેટકપુર** નગરમાં **સંયમ** નામનો શેઠ રહેતો હતો, તેને **રૂજુમતી** નામની સ્ત્રી હતી. આ દંપતી ઘણાં ધર્મિષ્ઠ હતાં અને રૂજુમતી તો રત્નાવલી, કનકાવલી એકાવલી આદિ ઘણા નવા નવા તપ કરતી હતી તથા જ્ઞાનાદિ ભગવદ્ ભક્તિમાં લીન રહેતી હતી.

લોકોમાં તેની પ્રશંસા થાય તે સ્વાભાવિક જ છે. તેની પડોશમાં જ એક **વસુ** નામના શેઠની પત્ની **સોમસુંદરી** હતી. તે અજ્ઞાન, અધર્મી હોવાથી રૂજુમતીની ખૂબ નિંદા કરતી હતી. એક સમયે નગરમાં આગ લાગી. સંયમ શેઠનું ઘર આગમાં સપડાવાની તૈયારીમાં હતું. સોમસુંદરીએ માન્યુ 'એનું ઘર બળ્યું' પણ બળ્યું નહિ. બીજી વખત ગામમાં ધાડ પડી, એટલે પેલી સોમસુંદરીએ ચિંતવ્યું-શેઠને લૂંટાઈ જાય તો સારું, રૂજુમતીના તપબળથી ધાડપાડુઓ સંયમ શેઠના ઘર સામે જોયા વિના જ ચાલ્યા ગયા. જુઓ, ધર્મનો-તપનો આ કેવો સાક્ષાત્ પ્રભાવ છે. સોમસુંદરીએ તો નિંદા કરીને તેમજ બુરુ ચિંતવીને ઘણું પાપ બાંધ્યું.

'જે જેવું કરે તે તેવું ભરે' નિયમ પ્રમાણે સંયમ તથા રૂજુમતી તો શુદ્ધ ધર્મ સેવીને મૃત્યુ પામી સ્વર્ગમાં ગયા. જ્યારે સોમસુંદરીનું

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ઘરનું દ્રવ્ય વગેરે નાશ પામ્યું. તે ભવમાં જ તે ભુંડી સ્ત્રી દુઃખી થઈને મૃત્યુ પામી. અંતસમયે તેણીએ એક શ્રાવકના મુખથી પરમ પ્રભાવિક શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર સાંભળ્યો હતો તેના પ્રભાવથી બીજા જનમમાં મથુરા નગરીના જિતશત્રુ રાજાને ત્યાં તે **સર્વઋદ્ધિ** નામની પુત્રીપણે ઉત્પન્ન થઈ.

જીવ, પોતાનાં કરેલા પાપ પોતે કેવાં ભોગવે છે તે હવે જુઓ. આ છોકરીના દુર્ભાગ્યથી રાજા જિતશત્રુ મરણ પામ્યો, શત્રુઓએ નગરમાં પેસી રાજમહેલ લૂંટી લીધો, રાજપુત્રી એકલી ભાગીને જંગલમાં ભૂલી પડી, વનમાં ફળોથી આજીવિકા કરતી તે એકલી વનમાં રહેવા લાગી. તેનું યૌવન લગભગ નિષ્ફળ જવા માંડયું. તેવામાં એક વિદ્યાધર તે જંગલમાં આવી ચડયો, તેણે આ રાજપુત્રી સાથે લગ્ન કર્યું. પણ જ્યાં પોતાને ઘેર લઈ ગયો ત્યાં તે અભાગણીના પાપથી ઘરમાં આગ લાગી અને વિદ્યાધરની સર્વ ઋદ્ધિ બળીને ભસ્મીભૂત થઈ. આથી વિદ્યાધરે તે અમંગલિક બાળાને ઉપાડી પાછી જંગલમાં મૂકી દીધી ત્યાંથી એક પલ્લીપતિએ તેણીને ગ્રહણ કરી, એટલે પલ્લીપતિનું પણ સર્વ બળી ગયું, પલ્લીપતિએ આ સ્ત્રીને દુર્ભાગણી જાણી એક સાર્થવાહને વેચી દીધી, તેણીને લઈ સાર્થવાહ જ્યાં ચાલ્યો એટલે માર્ગમાં જ ચોરોના હાથે સર્વસ્વથી લૂંટાઈ ગયો, સઘળી આપત્તિનું મૂળ આ સ્ત્રી છે એમ જાણી સાર્થવાહે પણ તેણીને ત્યજી દીધી. કર્મ કોઈને છોડતું નથી. આ સ્ત્રી એક સરોવરના કિનારે ઊભી ઊભી પાપનો પશ્ચાતાપ કરવા લાગી.

ભાગ્યોદયે દરિયામાં ડૂબતા માણસને જેમ વહાણ મળે તેમ આ અભાગણી બાળાને પવિત્ર મુનિમહારાજ મળ્યા. મુનિને રાજપુત્રીએ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

નમસ્કાર કર્યા, મુનિએ ભાવદયા ભર્યો ધર્મલાભ આપ્યો અને કહ્યું. 'તું આ સરોવરના કિનારે ઊભી ઊભી શું વિચાર કરે છે ગત જન્મમાં તે એક ધર્મીજીવ પ્રત્યે જે માત્સર્યભાવ સેવ્યો તે પાપ વૃક્ષોનો બધો દુઃખ વિસ્તાર તું પામી છે. તું રાજપુત્રી થવા છતાં તારા પિતાનું મરણ થયું. રાજમહેલ લુંટાયો, તારે જંગલમાં રખડતા થવું પડયું, તારા, વિદ્યાધર પતિને પણ તું અનિષ્ટ થઈ પડી. અંતે અનાથ ભિખારણની માફક તું અરણ્યમાં દુઃખી દુઃખી થઈ રહી છે, જરા વિચાર કર.'

જ્ઞાની ગુરુનાં બોધદાયક વચનો શ્રવણ કરીને તે રાજપુત્રીની અજ્ઞાન નિદ્રા ઊડી ગઈ, તેનાં વિવેક લોચન ખુલી ગયાં. મુનિને વંદના કરી તેણીએ પુછયું-'કૃપાળુ ! આ સર્વ દુઃખોમાંથી મુક્તિ શી રીતે થાય ? મારા ઉદ્ધારનો માર્ગ આપ કૃપા કરીને બતાવો.' જ્ઞાની મહાત્માએ કહ્યું-'વત્સે, તું **અક્ષયનિધિતપનું** આરાધન કર અને જ્ઞાનની ભક્તિ કર તેના પ્રભાવથી તારાં પાપકર્મો વિલય પામશે, સુંદર પુણ્યકર્મ ઉપાર્જન કરીને આ લોકમાં સુખસંપત્તિ સૌભાગ્ય પામીને, પરિણામે અક્ષય અવિચલ સુખની ભોકતા પણ બની શકીશ.'

ગુરુદેવનો આ ઉપદેશ સાંભળીને તેમની સમક્ષ તે રાજપુત્રીએ અક્ષયનિધિતપ કરવાનો શુભ નિશ્ચય કર્યો. ગુરુને વાંદીને ત્યાંથી રાજપુત્રી એક ગામ તરફ ચાલી ગઈ. એક શેઠને ત્યાં કામકાજ કરવા રહી. શ્રાવણ વદ ૪ આવતા વિધિ પૂર્વક તેણીએ તપ શરૂ કર્યું. તેની સ્થિતિ ધીમે ધીમે સુધરતી ગઈ, નિર્મળ શીલ પાળવા પૂર્વક દઢ શ્રદ્ધા અને ભકિતથી ઉત્તરોત્તર વધતા પરિણામે દ્રવ્ય ખર્ચીને પણ તેણીએ ચાર વર્ષ પર્યંત સતત આ તપની ઉત્તમ આરાધના કરી.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

તેવામાં એ જ નગરમાં આ રાજપુત્રીનો સ્વામી વિદ્યાધર અન્ય મિત્રો સાથે આવ્યો. પોતાની સ્ત્રીનો તેણે સ્વીકાર કર્યો, ત્યાંથી માનપૂર્વક લઈ જઈ પોતાના અંતઃપુરમાં રાખી. તપના પ્રભાવથી હવે એનો અશુભોદય ટળી ગયો હતો. શુભોદયે તેણીનો હાથ પકડયો હતો. તે સ્ત્રીએ પોતાના સ્વામીને ત્યાં પણ શાસનની વિશિષ્ટ પ્રભાવના કરવાપૂર્વક શીયલ પાળવા સાથે આ તપનું આરાધન સારી રીતે પૂર્ણ કર્યું. અંતે અનશન કરીને સુખ શાંતિથી તેણીએ પોતાનું આયુષ્ય પૂર્ણ કર્યું.

(૨)

આ ભારત દેશની રાજગૃહી નગરીમાં એક સંવર નામનો શેઠ રહેતો હતો. તેને ગુણવંતી નામની પતિવ્રતા ભાર્યા હતી. શેઠની સ્થિતિ ઘણી દરિદ્ર હતી. તથાપિ પોતાના પૂર્વકૃત અંતરાયકર્મ ચિંતવી આ યુગલ સંતોષથી જીવન જીવતું હતું. તેવામાં એક સમયે શેઠાણીને ગર્ભ રહ્યો, તેના પ્રભાવથી શેઠના દિવસો ફર્યા. બીજા વેપારીઓની તેમને સહાય મળવા લાગી. તેમનો વેપાર વધ્યો. લક્ષ્મી પ્રસન્ન થઈ. ગર્ભકાળ પૂર્ણ થતાં પુત્રીનો જન્મ થયો. તેણીની નાળ દાટવાનો ખાડો કરતાં તેમાંથી શેઠને નિધાન પ્રાપ્ત થયું. પુત્રી મોટી ભાગ્યશાળી ગણાવા લાગી. છેક રાજાના કાન સુધી આ વાત પહોંચી. શેઠને સૌએ વધામણાં આપ્યાં. પુત્રના જન્મના જેવો જન્મ મહોત્સવ કરીને શેઠે બારમે દિવસે પોતાનાં કુટુંબીઓને જમાડયા, પુત્રીનું નામ **સુંદરી** સ્થાપન કર્યું.

સુંદરીના પુણ્યનો પ્રભાવ જુઓ, રમતાં રમતાં પણ જ્યાં તે જમીન ખણતી ત્યાંથી હીરા-મણિ-માણેક-મોતી યુક્ત મ્હોટાં

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

નિધાનો પ્રગટ થતાં હતા, તે સૌને પ્રિય થઈ પડી, જ્યાં જાય ત્યાં ફૂલે પૂજાતી, કોઈ તેના વચનનું ઉલ્લંઘન સરખું પણ કરતું નહિ. તે પોતાના નામ પ્રમાણે ખૂબ સ્વરૂપવાન હતી. આટલું છતાં તેણીમાં અભિમાન, કટુવચન કે દુરાચરણ મુદ્દલ નહતાં. તેણીની યુવાવસ્થા થતા તેજ નગરના એક સુશીલ સ્વરૂપવાન ગુણવાન શ્રીદત્ત નામના શ્રેષ્ઠિપુત્ર સાથે તેણીનું લગ્ન થયું. આ પુણ્ય પનોતી સુંદરી સાસરે આવી ત્યાં તેણીના અંગુઠા વડે એક કાંકરો ખણતાં સોનૈયાથી ભરપૂર નિધાન પ્રગટ થયું. તેણીનું માન વધ્યું. સ્વજન કુટુંબીઓ આદિમાં આ સુંદરી જ્યાં જાય ત્યાં તેના પગલે સૌને નિધાનો મળતાં, રાજા પણ તેને અત્યંત માન આપવા લાગ્યો. આ સુંદરી તે કોણ હતી ? ઉપર કહી ગયા તે રાજપુત્રી સર્વઋદ્ધિનો જ જીવ ત્યાંથી સમાધિપૂર્વક મરણ પામી અહીં સુંદરીપણે ઉત્પન્ન થયો હતો.

એક સમયે ધર્મઘોષ આચાર્ય એ નગરીમાં પધાર્યા. રાજા પ્રમુખ નગરજનો આચાર્યદેવને વંદન કરવા ગયા. ગુરુદેવે પાપ નિવારક દાન, શીયલ, તપ અને ભાવ સ્વરૂપ ચતુર્વિધ ધર્મનો ઉપદેશ આપતાં ગુરુ મહારાજે તપનો મહિમા સમજાવ્યો કે–'તપના સેવનથી આત્માને લાગેલાં કર્મો છૂટા પડી જાય છે એટલું જ નહિ, પણ પ્રશસ્ત ભાવથી ઉત્તમ પુણ્ય લબ્ધિઓ પણ પ્રાપ્ત થાય છે; જેનાથી સંસારમાં અનેક પ્રકારની સુખસંપત્તિ, આરોગ્ય, વિશિષ્ટ સામર્થ્ય, તેજ વગેરે પણ જીવને મળે છે.'

સુંદરીએ અહીં ઊભા થઈને વિનયપૂર્વક ગુરુને પૂછ્યું : ભગવન્ ! મેં પૂર્વે શું તપ કર્યો હશે, જેથી આ ભવમાં મારા પગલે પગલે નિધાનો નીકળે છે અને મારા સૌભાગ્યની પ્રશંસા થાય છે ? કૃપા કરી મારા પૂર્વભવની કથા કહો. આચાર્ય ભગવાને, ઉપર કહેલા

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

સોમસુંદરીના ભવથી માંડીને તેણીના પૂર્વભવો સંપૂર્ણ કહી સંભળાવ્યા અને જણાવ્યું. 'સુંદરી ! સંસારના બીજા જીવોની માફક તેં તારા ભવોમાં શ્રી અક્ષયનિધિ તપની વિધિ પૂર્વક આરાધના કરી હતી તેનો જ આ સર્વ પુણ્યપ્રતાપ છે આ તપનો પ્રભાવ અચિન્ત્ય છે. હજી પણ તું એ પ્રમાણે ધર્મ કરીશ તો આ દુસ્તર સંસાર સાગરને નિકટમાં જ તરી જઈશ.'

❒

આચાર્ય ભગવાનનાં આ વચનો સાંભળી સુંદરીને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું, તેનાથી પોતાના પૂર્વભવો સાક્ષાત્ માલૂમ પડયા. તેણીને આ ભવમાં પણ પુનઃ અક્ષયનિધિ તપ આરાધવાનો ભાવ ઉલ્લસિત થયો. પૂજ્ય ઉપકારી આચાર્ય ભગવંતની સ્તવના કરી સુંદરી આદિ સૌ પોતપોતાને સ્થાને ગયાં. તપની આરાધનાના દિવસ આવતાં ઘણાં આડંબરથી સુંદરીએ અક્ષયનિધિ તપ કરવા માંડયો, સાથે રાજા-રાણી-શેઠ-સામંત આદિ નગરમાં મ્હોટા વર્ગે આ તપ કર્યો. ત્યારથી સુંદરીને તો વિશેષ વિશેષ નિધાન પ્રગટ થવા લાગ્યાં. સુંદરીએ આ દ્રવ્યનો ઉપયોગ પ્રભાવનાદિ કાર્યોમાં છુટા હાથથી કર્યો. લોકોમાં તેનું નામ સુંદરી તો ભૂલાઈ જ ગયું. સૌ તેણીને **અક્ષયનિધિના** નામથી જ ઓળખવા લાગ્યાં. ભાદ્રપદની સુદ પંચમીને દિને તેણીએ જ્ઞાનભક્તિ તથા મહોત્સવ પૂર્વક સુંદર ઉદ્યાપન કરી સૌની સાથે પારણું કર્યું. દેવ-દેવીઓએ પણ તેના તપની પ્રશંસા કરી. લોકો પણ તેના તપની ખૂબ અનુમોદના કરવા લાગ્યા. **તેણીએ ત્રણ વર્ષ સુધી તપ નિમિત્તે અને ચોથે વર્ષે શાસનદેવીની આરાધના નિમિત્તે ઉત્કૃષ્ટ વિધિથી આ તપ પૂર્ણ કર્યો.**

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

સુંદરી, ચાર પુત્રો અને ચાર પુત્રીની માતા થઈ હતી. સંસાર ઉપર તેને આસક્તિ રહી ન હતી. માયા, મમતા, મૂર્છા આદિ સર્વનો ત્યાગ કરી સુંદરીએ દીક્ષા ગ્રહણ કરી નિરતિચાર ચારિત્ર પાળી, તે જ ભવમાં ચાર ઘાતિ કર્મોનો તેણીએ ક્ષય કર્યો. કેવલજ્ઞાન ઉપાર્જી ઘણા જીવોને પ્રતિબોધી તાર્યાં. અક્ષયનિધિ તપના મહિમાની સ્વાનુ-ભવથી અત્યંત પુષ્ટિ કરી ચાર અઘાતિ કર્મોનો પણ ક્ષય કરી મોક્ષ પામી.

આ તપનો આવો અલૌકિક મહિમા જાણીને અક્ષયનિધિ માટે સૌએ ઉજમાલ થવું. ગૃહસ્થી વર્ગને જ કરવા લાયક આ તપ હોવાથી કોઈએ તેમાં આળસ કે અશ્રદ્ધા કરવી નહિ. તપની આરાધના કેવલ શુદ્ધભાવથી જ કરવી. તેમાં પૌદ્‌ગલિક પદાર્થ કે ભોગની આશંસા બિલકુલ રાખવી નહિ. તપનો એ પ્રભાવ જ છે કે મોક્ષ સુખ મળવા પૂર્વે સાંસારિક સુખો તો ઘાસની માફક અવશ્ય મલ્યા જ કરે છે. તપ કરનાર ભાઈ-બહેનોએ આત્માના અણાહારી સ્વભાવને, ઇચ્છાનિરોધને, કષાય નિગ્રહને, તથા ક્ષમા અને સમતાના અદ્‌ભુત સંગને ક્ષણ પણ વિસરવો નહિ. એજ શુભેચ્છા.

❐

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

દેવ વાંદવાની વિધિ

પ્રથમ ૫ મા પાના ઉપર બતાવ્યા મુજબ ઇરિયાવહિ કરી લોગસ્સ કહી, ખમાસમણું દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં કહી-

સકલકુશલવલ્લી, પુષ્કરાવર્તમેઘો,
દુરિતતિમીરભાનુઃ, કલ્પવૃક્ષોપમાનઃ;
ભવજલનિધિપોતઃ, સર્વસંપત્તિહેતુઃ,
સ ભવતુ સતતં વઃ શ્રેયસે શાંતિનાથઃ ।

શાંતિ જિનેશ્વર સોળમાં અચિરાસુત વંદો;
વિશ્વસેનનકુલનભોમણિ ભવિજન સુખકંદો ॥૧॥
મૃગલંછન જિન આઉખુ, લાખ વરસ પ્રમાણ,
હત્થિણાઉર નયરિ ધણી, પ્રભુજી ગુણમણિ ખાણ ॥૨॥
ચાલીસ ધનુષ્યની દેહડી, સમચોરસ સંસ્થાન;
વદન પદ્મ જ્યું ચંદલો, દીઠે પરમ કલ્યાણ ॥૩॥

❐

જં કિંચિ નામ તિત્થં, સગ્ગે પાયાલિમાણુસે લોએ જાઈ જિણબિંબાઈ તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ...૧

નમુડત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ।।૬।। અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ।।૭।। જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ।।૮।। સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ।।૯।। જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ।।૧૦।।

(પછી જય વીયરાય કહેવા)

જયવીયરાય જગગુરુ હોઉ મમં તુહ પભાવઓ ભયવં ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ ઇઠ્ઠફલ સિદ્ધિ ।।૧।।

લોગવિરુદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરત્થ કરણં ચ, સુહગુરુજોગો, તવ્વયણ સેવણા આભવમખંડા ।।૨।।

❐

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં.

આશપૂરે પ્રભુ પાસજી, તોડે ભવ પાસ;
વામા માતા જનમિઆ, અહિ લંછન જાસ ।।૧।।

અશ્વસેન સુત સુખકરુ, નવ હાથની કાય;
કાશી દેશ વારાણસી, પુણ્યે પ્રભુ આય ।।૨।।

એકસો વરસનું આઉખુંયે, પાળી પાસકુમાર;
પદ્મ કહે મુગતે ગયા, નમતાં સુખ નિરધાર ।।૩।।

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જંકિંચિં નામતિત્થં સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ જાઈં જિણબિંબાઈં તાઈં સવ્વાઈં વંદામિ ॥૧॥

નમુડત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધંમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ॥૬॥ અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ॥૭॥ જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ॥૮॥ સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ॥૯॥ જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ॥૧૦॥

(પછી ઉભા થઈને)

અરિહંત ચેઇઆણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વિત્તઆએ સક્કારવત્તિઆએ સમ્માણવત્તિઆએ, બોહિલાભ-વત્તિઆએ, નિરૂસગ્ગવત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ, ધિઈએ, ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વઢ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ) પારીને

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ કહીને થોય કહેવી.

શાંતિ સુહંકર સાહિબો, સંયમ અવધારે,
સુમિત્રને ઘરે પારણું, ભવ પાર ઉતારે;
વિચરંતા અવનિતલે, તપ ઉગ્ર વિહારે,
જ્ઞાન ધ્યાન એકતાનથી તિર્યંચને તારે ॥૧॥

(પછી લોગસ્સ કહેવો)

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી ॥૧॥

ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિણંદણં ચ સુમઈ ચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥૨॥

સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીઅલ સિજ્જંસ વાસુપુજ્જંચ;
વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

કુંથું અરં ચ મલ્લિં, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણંચ;
વંદામિ રિટ્ઠનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥૪॥

એવં મએ અભિથુઆ, વિહુય-રય-મલા-પહીણ-જર મરણા;
ચઉવીસંપિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥૫॥

કિત્તિય-વંદિય-મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરૂગ્ગબોહિલાભં, સમાહિવર મુત્તમં દિંતુ ॥૬॥

ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિધ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૭॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

સવ્વલોએ અરિહંત ચેઇઆણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વત્તિઆએ સક્કાર-વત્તિઆએ સમ્માણ-વત્તિઆએ બોહિલાભવત્તિઆએ નિરૂવસગ્ગવત્તિયાએ, સધ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વઢ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ) પારીને બીજી થોય

પાસ વીર વાસુપૂજ્યજી, નેમ મલ્લિ કુમારી,
રાજ્ય વિહુણા એ થયા, આપે વ્રતધારી;
શાંતિનાથ પ્રમુખા સવિ, લહિ રાજ્ય નિવારી;
મલ્લિ નેમ પરણ્યા નહિ, બીજા ઘર બારી ॥૨॥

(પછી પુક્ખરવર દીવઢ્ઢે કહેવું)

પુક્ખરવર-દીવઢ્ઢે, ધાયઇસંડે ય જંબુદ્દીવે ય,
ભરહેવય વિદેહે, ધમ્માઈગરે નમંસામિ ॥૧॥

તમતિમિર-પડલ-વિદ્ધં સણસ્સ સુરગણનરિંદ મહિઅસ્સ,
સીમા ધરસ્સ વંદે પપ્ફોડિય-મોહજાલસ્સ ॥૨॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જાઈ-જરા-મરણ-સોગ-પણાસણસ્સ,
કલ્લાણ-પુક્ખલ-વિસાલ-સુહાવહસ્સ;
કોદેવ-દાણવ-નરિંદગણચ્ચિયસ્સ,
ધમ્મસ્સ સારમુવલબ્ભ કરે પમાયં ॥૩॥

સિદ્ધે ભો ! પયઓણમો જિણમએ નંદી સયા સંજમે,
દેવં-નાગ-સુવ્વન-કિન્નર-ગણ-સ્સબ્ભૂઅ-ભાવચ્ચિએ;
લોગો જત્થ પઇઠ્ઠિઓ જગમિણં તેલુક્ક-મચ્ચાસુરં,
ધમ્મો વઢ્ઢઉસાસઓ વિજયઓ ધમ્મુત્તરં વઢ્ઢઉ ॥૪॥

સુઅસ્સ, ભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વત્તિઆએ સક્કાર-વત્તિઆએ, સમ્માણ-વત્તિઆએ, બોહિલાભ-વત્તિઆએ, નિરૂવસગ્ગવત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વઢ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ) પારીને

કનક કમલ પગલાં ઠવે, જગ શાંતિ કરીજે,
રયણ સિંહાસન બેસીને, ભલી દેશના દીજે;
યોગાવંચક પ્રાણીઆ ફળ લેતાં રીઝે,
પુષ્કરાવર્તના મેઘમાં મગશૈલ ન ભીંજે...૩

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહેવું)

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પાર-ગયાણં પરંપર-ગયાણં;
લોઅગ્ગમુવગયાણં, નમો સયા સવ્વ-સિદ્ધાણં ॥૧॥

જો દેવાણ વિ દેવો, જં દેવા પંજલી નમંસંતિ;
તં દેવદેવ-મહિઅં, સિરસા વંદે મહાવીરં ॥૨॥

ઇક્કોવિ નમુક્કારો, જિણવર-વસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ;
સંસાર સાગરાઓ તારેઇ નરં વ નારિં વા ॥૩॥

ઉજ્જિંતસેલ-સિહરે, દિક્ખાનાણં નિસીહિઆ જસ્સ;
તં ધમ્મ-ચક્કવટ્ટિં, અરિટ્ઠનેમિં નમંસામિ ॥૪॥

ચત્તારિઅટ્ઠદસદોય, વંદિયા જિણવરા ચઉવ્વીસં,
પરમટ્ઠ-નિટ્ઠિ અટ્ઠા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૫॥

વેયાવચ્ચગરાણં સંતિગરાણં સમ્મદિટ્ઠિસમાહિગરાણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ. તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ) પારીને

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ક્રોડવદન શુકરારૂઢો, શ્યામરૂપે ચાર,
હાથ બીજોરૂ કમલ છે, દક્ષિણ કર સાર;
જક્ષ ગરૂડ વામ પાણીએ, નકુલાક્ષ વખાણે
નિર્વાણીની વાત તો, કવિ વીર તે જાણે...૪

(પછી બેસીને નમુત્થુણં કહેવું)

નમુત્થુણં

નમુઽત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ॥૬॥ અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ॥૭॥ જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ॥૮॥ સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ॥૯॥ જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ॥૧૦॥

(પછી ઊભા થઈને અરિહંત ચેઇઆણં કહેવું.)

અરિહંત-ચેઇઆણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વત્તિઆએ સક્કાર-વત્તિઆએ, સમ્માણ-વત્તિઆએ, બોહિલાભ-

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

વત્તિઆએ, નિરૂવસગ્ગવત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વટ્ઠમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસિરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને)

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ કહી થોય કહેવી.

થોય

શંખેશ્વર પાસજી પૂજીએ, નરભવનો લાહો લીજીએ;
મનવાંછિત પૂરણ સુરતરૂ, જયવામા સુત અલવેસરૂ ॥૧॥

(પછી લોગસ્સ કહેવો)

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવીસંપિકેવલી ॥૧॥

ઉસભમજિઅંચવંદે, સંભવમભિણંદણં ચ સુમઈ ચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥૨॥

સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીઅલ-સિજ્જંસવાસુપુજ્જં ચ;
વિમલમણં તં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કુંથું અરંચ મલ્લિં, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ;
વંદામિ રિટ્ઠ નેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥૪॥

એવં મએ અભિથુઆ વિહુય-રય-મલા-પહીણ જરમરણા;
ચઉવીસં પિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥૫॥

કિત્તિય વંદિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરૂગ્ગ બોહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમંદિંતુ ॥૬॥

ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૭॥

સવ્વલોએ અરિહંત ચેઇઆણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વત્તિઆએ સક્કાર-વત્તિઆએ, સમ્માણ-વત્તિઆએ, બોહિલાભ-વત્તિઆએ, નિરૂવસગ્ગ-વત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વડ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને) બીજી થોય કહેવી

દોય રાતા જિનવર અતિભલા,
દોય ધોલા જિનવર ગુણનીલા,
દોય નીલા દોય શામલ કહ્યા,
સોળે જિન કંચન વર્ણ લહ્યા ॥૨॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(પછી પુક્ખરવર દીવડ્ઢે કહેવું)

પુક્ખરવર-દીવડ્ઢે, ધાયઇસંડેય જંબુદ્દીવે ય,
ભરહેવય વિદેહે, ધમ્માઈગરે નમંસામિ ॥૧॥
તમતિમિર-પડલ-વિદ્ધં સણસ્સસુરગણનરિંદ મહિઅસ્સ,
સીમા ધરસ્સ વંદે પપ્ફોડિય-મોહજાલસ્સ ॥૨॥

જાઈ-જરા-મરણ-સોગ-પણાસણસ્સ,
કલ્લાણ-પુક્ખલ-વિસાલ-સુહાવહસ્સ;
કોદેવ-દાણવ-નરિંદગણચ્ચિઅસ્સ,
ધમ્મસ્સ સારમુવલબ્ભ કરે પમાયં ॥૩॥

સિદ્ધે ભો ! પયઓણમો જિણમએ નંદી સયા સંજમે,
દેવં-નાગ-સુવ્વન-કિન્નર-ગણ-સ્સબ્ભૂઅ-ભાવચ્ચિએ;
લોગો જત્થ પઇઠ્ઠિઓ જગમિણં તેલુક્ક-મચ્ચાસુરં,
ધમ્મો વડ્ઢઉ સાસઓ વિજયઓ ધમ્મુત્તરં વડ્ઢઉ ॥૪॥

સુઅસ્સ, ભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ પૂઅણ-વત્તિઆએ સક્કાર-વત્તિઆએ, સમ્માણ-વત્તિઆએ, બોહિલાભ-વત્તિઆએ, નિરૂવસગ્ગવત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વડ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિઠ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજજ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ. (એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો) પારીને ત્રીજી થોય કહેવી.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

આગમ તે જિનવર ભાખીઓ,
ગણધર તે હઈડે રાખીઓ;
તેહનો રસ જેણે ચાખીઓ;
તે હુઓ શિવસુખ સાખીઓ ।।૩।।

(પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહેવું.)

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પાર-ગયાણં પરંપર-ગયાણં;
લોઅગ્ગમુવગયાણં, નમો સયા સવ્વ-સિદ્ધાણં ।।૧।।

જો દેવાણ વિ દેવો, જં દેવા પંજલી નમંસંતિ;
તં દેવદેવમહિઅં, સિરસા વંદે મહાવીરં ।।૨।।

ઇક્કોવિ નમુક્કારો, જિણવર વસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ;
સંસાર સાગરાઓ, તારેઇ નરં વ નારિં વા ।।૩।।

ઉજ્જિંતસેલસિહરે, દિક્ખા નાણં નિસીહિઆ જસ્સ;
તં ધમ્મચક્કવટ્ટિં, અરિટ્ઠ નેમિં નમંસામિ ।।૪।।

ચત્તારિ અટ્ઠ દસ દોય, વંદિયા જિણવરા ચઉવ્વીસં;
પરમટ્ઠ નિટ્ઠિ અટ્ઠા સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ।।૫।।

વેયાવચ્ચગરાણં સંતિગરાણં સમ્મદિટ્ઠિસમાહિગરાણં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને)

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ કહીને

ધરણિધરરાય પદ્માવતી, પ્રભુ પાસ તણા ગુણ ગાવતી;
સહુસંઘના સંકટચૂરતી, નયવિમલના વાંછિત પૂરતી ॥૪॥

(પછી બેસીને નમુત્થુણં કહેવું)

નમુઽત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ॥૬॥ અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ॥૭॥ જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ॥૮॥ સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ॥૯॥ જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ॥૧૦॥

જાવંતિ ચેઇઆઈ, ઉડ્ઢે અ અહે અ તિરિઅલોએ અ;
સવ્વાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈ ॥૧॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ

જાવંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવય મહાવિદેહેય;
સવ્વેસિં તેસિં પણઓ, તિવિહેણ તિદંડ વિરયાણં ॥૧॥

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(આ અથવા બીજું કોઈ પણ સ્તવન કહેવું.)

સ્તવન

આજ મ્હારા પ્રભુજી સામુ જુઓને
સેવક કહીને બોલાવો રે,
એટલે હું મનગમતું પામ્યો,
રૂઠડાં બાલ મનાવો, મોરા સાંઈ રે...આજ૦ ૧
પતિતપાવન શરણાગત વચ્છલ
એ જશ જગમાં ચાવો રે;
મન રે મનાવ્યા વિણ નવિ મુકું,
એહિજ માહરો દાવો.મોં૦સાં૦..આજ૦ ૨
કબજે આવ્યા સ્વામિ હવે નહિ છોડું,
જિહાં લગે તુમ સમ થાઉં રે;
જો તુમ ધ્યાન વિના શિવ લહીએ,
તેહી જ દાવ બતાવો. મો૦સાં૦...આજ૦ ૩
મહાગોપ ને મહાનિર્યામક,
એવા એવા બિરૂદ ધરાવો રે;
તો શું આશ્રિતને ઉદ્ધરતા,
ઘણું ઘણું શું કહેવરાવો રે. મો૦સાં૦...આજ૦ ૪
જ્ઞાનવિમલગુણનો નિધિ મહિમા,
મંગલ એહિ વધાવો રે;
અચલ અભેદપણે અવલંબી,
અહનિશ એહિ દિલ ધ્યાવો. મો૦સાં૦...આજ૦ ૫

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

(પછી જય વીયરાય કહેવા)

જયવીયરાય જગગુરુ હોઉ મમં તુહ પભાવઓ
ભયવં ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ ઇઠ્ઠફલ સિદ્ધિ ॥૧॥
લોગવિરુદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરત્થ કરણં ચ,
સુહગુરુજોગો, તવ્વયણ સેવણા આભવમખંડા ॥૨॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં.

બાર ગુણે અરિહંત દેવ, પ્રણમીજે ભાવે;
સિદ્ધ આઠ ગુણ સમરતાં દુઃખ દોહગ જાવે ॥૧॥
આચારજ ગુણ છત્રીસ, પચવીસ ઉવજ્ઝાય;
સત્તાવીસ ગુણ સાધુના, જપતાં શિવ સુખ થાય ॥૨॥
અષ્ટોત્તર સત ગુણમલીએ, ઇમ સમરો નવકાર;
ધીરવિમલ પંડિત તણો, નય પ્રણમે નિતસાર ॥૩॥

જં કિં ચિ નામ તિત્થં, સગ્ગે પાયાલિમાણુસે લોએ,
જાઈ જિણબિંબાઈ, તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ ॥૧॥

નમુડત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥૧॥ આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ॥૩॥ લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ॥૪॥ અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ॥૫॥ ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ।।૬।। અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ।।૭।। જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ।।૮।। સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મ્વ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ।।૯।। જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ।।૧૦।।

(પછી જય વીયરાય કહેવા)

જયવીયરાય જગગુરુ હોઉ મમં તુહ પભાવઓ
ભયવં ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ ઇઠ્ઠફલ સિદ્ધિ ।।૧।।
લોગવિરુદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરત્થ કરણં ચ,
સુહગુરુજોગો, તવ્વયણ સેવણા આભવમખંડા ।।૨।।
વારિજ્જઇ જઇ વિ નિયાણબંધણં વીયરાય ! તુહસમયે
તહવિ મમ હુજ્જ સેવા, ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણં ।।૩।।
દુક્ખખઓ કમ્મખઓ, સમાહિ મરણં ચ બોહિલાભો અ;
સંપજ્જઉ મહ એઅં, તુહ નાહ ! પણામ કરણેણં ।।૪।।
સર્વમંગલ-માંગલ્યં, સર્વ કલ્યાણ કારણં,
પ્રધાનં સર્વ ધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ।।૫।।

ઇચ્છામિ ખમાસમણો, વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ. અવિધિ આશાતના મિચ્છામિ દુક્કડં.

(સવારના ઉપર મુજબ દેવવંદન કરીને પાન ૪૬ ઉપરની સજ્ઝાય કહેવી, બપોરે તથા સાંજે સજ્ઝાય કહેવી નહીં.)

ઇતિ દેવવંદન વિધિ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

પચ્ચક્ખાણ પારવાની વિધિ

પ્રથમ ખમાસમણું દઇ ૫ મા પાના મુજબ ઇરચાવહિ કરી, એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરી ઉપર લોગસ્સ કહી નીચે મુજબ ચૈત્યવંદન કરવું.

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ. ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન કરૂં ? ઇચ્છં.

જગચિંતામણિ ચૈત્યવંદન

જગચિંતામણિ ! જગનાહ ! જગગુરુ ! જગરક્ખણ !
જગબંધવ ! જગસત્થસાહ ! જગભાવ ! વિઅક્ખણ !
અટ્ઠાવયસંઠવિઅરૂવ ! કમ્મટ્ઠ વિણાસણ !
ચઉવીસંપિજિણવર જયંતુ અપ્પડિહય સાસણ ! ॥૧॥

કમ્મભૂમિહિં કમ્મભૂમિહિં પઢમસંઘયણિ,
ઉક્કોસય સત્તરિસય, જિણવરાણ વિહરંત લબ્ભઇ;
નવકોડિહિં કેવલીણ, કોડિસહસ્સ નવ સાહુ ગમ્મઇ,
સંપઇ જિણવર વીસ મુણિ બિહું કોડિહિં વરનાણ,
સમણહ કોડિ સહસ દુઅ,
થુણિજ્જઇ નિચ્ચવિહાણિ ॥૨॥

જયઉ સામિય ! જયઉ સામિય ! રિસહ સત્તુંજિ,
ઉજ્જિંતિ પહુનેમિજિણ !
જયઉ વીર ! સચ્ચઉરિમંડણ !
ભરૂઅચ્છહિં મુણિસુવ્વય !

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

મુહરિ પાસ ! દુહ દુરિઅ ખંડણ !

અવર વિદેહિં તિત્થયરા

ચિહું દિસિ વિદિસિ જિં કે વિ,

તીઆણાગય સંપઇય, વંદુ જિણ સવ્વેવિ ।।૩।।

સત્તાણવઇ સહસ્સા, લક્ખાછપ્પન્ન અટ્ઠકોડિઓ;
બત્તીસસય બાસીયાઈ, તિઅલોએ ચેઇએ વંદે ।।૪।।

પન્નરસ કોડિ સયાઈ કોડિ બાયાલ લક્ખ અડવન્ના;
છત્તીસ સહસ અસિઈ, સાસય બિંબાઈ પણમામિ ।।પ।।

જં કિં ચિં નામતિત્થં સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
જાઈ જિણબિંબાઈ તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ ।।૧।।

નમુડત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં ।।૧।। આઇગરાણં તિત્થરાયણં સયંસંબુદ્ધાણં ।।૨।। પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીઆણં પુરિસવરગન્ધહત્થીણં ।।૩।। લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં લોગહિઆણં લોગપઇવાણં લોગપજ્જોઅગરાણં ।।૪।। અભયદયાણં ચક્ખુદયાણં મગ્ગદયાણં સરણદયાણં બોહિદયાણં ।।પ।। ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાઉરંતચક્કવટ્ટીણં ।।૬।। અપ્પડિહય-વરનાણ-દંસણ-ધરાણં વિયટ્ટ છઉમાણં ।।૭।। જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઅગાણં ।।૮।। સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં સિવ-મયલ-મરૂઅ-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહમપુણરાવિત્તિ સિદ્ધિગઈ-નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં, જિઅભયાણં ।।૯।। જે અ અઇઆસિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએકાલે; સંપઇ ય વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ।।૧૦।।

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જાવંતિ ચેઇઆઈ, ઉઢ્ઢે અ અહે અ તિરિ અ લોએ અ;
સવ્વાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈ ॥૧॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ

જાવંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવય મહાવિદેહે અ;
સવ્વેસિં તેસિં પણઓ, તિવિહેણ તિદંડ વિરયાણં ॥૧॥

નમોઽર્હત્ સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

ઉવસગ્ગહરં

ઉવસગ્ગહરં પાસં પાસં વંદામિ કમ્મઘણમુક્કં;
વિસહર વિસનિન્નાસં, મંગલ કલ્લાણ આવાસં ॥૧॥

વિસહર ફુલિંગ મંતં; કંઠે ધારેઇ જો સયા મણુઓ;
તસ્સ ગહ રોગ મારી, દુટ્ઠ જરા જંતિ ઉવસામં ॥૨॥

ચિઠ્ઠઉ દૂરે મંતો, તુજ્ઝ પણામો વિ બહુફલો હોઇ;
નર તિરિએસુવિજીવા, પાવંતિ ન દુક્ખ દોગચ્ચં ॥૩॥

તુહ સમ્મતે લધ્ધે, ચિંતામણિ કપ્પપાય વબ્ભહિએ;
પાવંતિ અવિગ્ઘેણં, જીવા અયરામરં ઠાણં ॥૪॥

ઈસ સંથુઓ મહાયસ ! ભત્તિબ્ભર નિબ્ભરેણ હિઅએણં;
તા દેવ ! દિજ્જ બોહિં, ભવે ભવે પાસજિણચંદ ! ॥૫॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જય વીયરાય ! જગગુરુ ! હોઉ મમંતુહ પભાવઓ
ભયવં ! ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ ઇઠ્ઠફલસિદ્ધિ ॥૧॥

લોગ વિરૂદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરત્થકરણં ચ;
સુહગુરુજોગો તવ્વયણસેવણા આભવમખંડા ॥૨॥

વારિજ્જઈ જઈ વિ નિયાણ બંધણં વીયરાય ! તુહ સમયે
તહવિ મમ હુજ્જ સેવા, ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણં ॥૩॥

દુક્ખખઓ કમ્મક્ખઓ, સમાહિ મરણં ચ બોહિલાભો અ;
સંપજ્જઉ મહ એઅં, તુહ નાહ ! પણામ કરણેણં ॥૪॥

સર્વમંગલ-માંગલ્યં, સર્વ કલ્યાણ કારણં;
પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥૫॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવંન્ ! સજ્ઝાય કરૂં ? ઇચ્છં. (ભાઈઓએ બેઠા બેઠા અને બહેનોએ ઊભા ઊભા સજ્ઝાય કરવી.)

નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં, નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં, એસો પંચ નમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો; મંગલાણં ચ સવ્વેસિં, પઢમં હવઇ મંગલં.

સજ્ઝાય

મન્હ જિણાણં આણં, મિચ્છં પરિહરહ ધરહ સમ્મત્તં;
છવ્વિહ આવસ્સયંમિ, ઉજ્જુત્તો હોઇ પઇ દિવસં ॥૧॥

પવ્વેસુ પોસહવયં, દાણં સીલં તવો અ ભાવો અ;
સજ્ઝાય નમુક્કારો, પરોવયારો અ જયણા અ ॥૨॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જિણપૂઆ જિણ થુણણં, ગુરુથુઅ સાહમ્મિઆણ વચ્છલ્લં;
વવહારસ્સ ય સુદ્ધી, રહજત્તા તિત્થજત્તા ય ॥૩॥

ઉવસમ વિવેગ સંવર, ભાસાસમિઈ છજીવ કરૂણા ય;
ધમ્મિઅજણ સંસગ્ગો, કરણદમો ચરણ પરિણામો ॥૪॥

સંઘોવરિ બહુમાણો, પુત્થયલિહણં પભાવણા તિત્થે;
સટ્ઠાણ કિચ્ચમેઅં, નિચ્ચં સુગુરુવએસેણં ॥૫॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ ! મુહપત્તિ પડિલેહું ? ઇચ્છં. કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી, પછી

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પચ્ચક્ખાણ પારૂં ? યથાશકિત. ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પચ્ચક્ખાણ પાર્યું ? તહત્તિ. કહી મુઠ્ઠી વાળી કટાસણા ઉપર હાથ સ્થાપી એક નવકાર ગણવો.

નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં, નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં, એસો પંચ નમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણં ચ સવ્વેસિં, પઢમં હવઈ મંગલં.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ઉપવાસ પારવા માટે

સૂરે ઉગ્ગએ અબ્ભટ્ઠં પચ્ચક્ખાણ કર્યું તિવિહાર પોરિસિ, સાઢપોરિસિ. (સૂરે ઉગ્ગએ પુરિમડ્ઢ) મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાણ કર્યું, પાણહાર, પચ્ચક્ખાણ ફાસિઅં, પાલિઅં, સોહિઅં, તિરિઅં, કિટ્ટિઅં, આરાહિઅં, જં ચ ન આરાહિઅં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

(પછી મુઠીવાળી એક નવકાર ગણવો.)

એકાસણું-બિયાસણું-આયંબિલ પારવા માટે

ઉગ્ગએ સૂરે નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં, સાઢપોરિસિં (સૂરે ઉગ્ગએ પુરિમડ્ઢ અવડ્ઢ) મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાણ કર્યું. ચોવિહાર (*આયંબિલ) એકાસણું, બિયાસણું પચ્ચક્ખાણ કર્યું તિવિહાર, પચ્ચક્ખાણ ફાસિઅં, પાલિઅં સોહિઅં, તિરિઅં, કિટ્ટિઅં, આરાહિઅં, જં ચ ન આરાહિઅં તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

(પછી મુઠીવાળી એક નવકાર ગણવો.)

ઈતિ પચ્ચક્ખાણ પારવાની વિધિ

એકાસણું કર્યા પછી ૫ મા પૃષ્ઠ ઉપરથી ઇરિયાવહિ કરી પાછળ ૪૩માં પાના મુજબ જગચિંતામણિનું ચૈત્યવંદન જયવીયરાય સુધી કરવું.

પડિલેહણ કરવાની વિધિ

પ્રથમ ૫ મા પૃષ્ઠ ઉપરથી ઇરિયાવહિ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી ખમાસમણું દઇ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પડિલેહણ કરૂં ?

---

* જે પચ્ચક્ખાણ કર્યું હોય તે બોલવું.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

ઇચ્છં કહી મુહપત્તિ પડિલેહિ બીજી બધી ઉપધિની પડિલેહણ કરવું. ત્યાર પછી કાજો લઈ ૨૭ મા પાનાથી દેવવંદનની વિધિ મુજબ દેવ વાંદવા.

કાઉસ્સગ્ગ કરવાની વિધિ

પ્રથમ ખમાસમણું દઇ ૫ મા પાનાથી ઇરિયાવહિ, તસ્સઉત્તરી, અન્નત્થ૦ કહી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. પારીને ઉપર પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. પછી ખમાસમણું દઈ.

ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ શ્રી અક્ષયનિધિ તપ આરાધનાર્થં કાઉસ્સગ્ગ કરૂં ? ઇચ્છં શ્રી અક્ષયનિધિ તપ આરાધનાર્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. વંદણવત્તિઆએ પૂઅણવત્તિઆએ સક્કારવત્તિઆએ સમ્માણવત્તિઆએ બોહિલાભવત્તિઆએ, નિરૂવસગ્ગવત્તિઆએ, સદ્ધાએ મેહાએ ધિઇએ ધારણાએ અણુપ્પેહાએ વઢ્ઢમાણીએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણં નીસસિએણં ખાસિએણં છીએણં જંભાઇએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિટ્ઠિ સંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ તાવ કાયં ઠાણેણં મોણેણં ઝાણેણં અપ્પાણં વોસરામિ.

(૨૦ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ સાગરવર ગંભીરા સુધી ન આવડે તો ૮૦ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો) પછી પારીને લોગસ્સ કહેવો.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવીસંપિકેવલી ॥૧॥

ઉસભમજિઅંચવંદે, સંભવમભિણંદણં ચ સુમઈ ચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥૨॥

સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીઅલ-સિજ્જંસવાસુપુજ્જં ચ;
વિમલમણં તં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥
કુંથું અરં ચ મલ્લિં, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ;
વંદામિ રિટ્ઠ નેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥૪॥

એવં મએ અભિથુઆ વિહુય-રય-મલા-પહીણ જરામરણા;
ચઉવીસં પિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥૫॥

કિત્તિય વંદિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરૂગ્ગ બોહિ લાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ ॥૬॥

ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૭॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ., અવિધિ આશાતના મિચ્છામિ દુક્કડં.

સાંજના પચ્ચક્ખાણ

(ઉપવાસ કરી પાણી વાપર્યું હોય તેને તથા એકાસણું, બિયાસણું આયંબિલ કર્યું હોય તેને પાણહારનું પચ્ચક્ખાણ કરવું.)

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

પાણહારનું પચ્ચક્ખાણ

પાણહાર દિવસ ચરિમં પચ્ચક્ખાઇ અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે.

ચોવિહાર ઉપવાસવાળાને કરવાનું પચ્ચક્ખાણ સૂરે ઉગ્ગએ ચઉવિહાર

સૂરે ઉગ્ગએ અબ્ભટ્ઠં પચ્ચક્ખાઇ ચઉવિહંપિ આહારં અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરે.

ગુરુ વંદન કરવાની વિધિ

પ્રથમ બે ખમાસમણ દેવા. પછી ઊભા ઊભા બે હાથ જોડી નીચે મુજબ ઇચ્છકાર બોલવો.

ઇચ્છકાર *સહરાંઇ (સુહદેવસિ) સુખતપ શરીર નિરાબાધ સુખસંજમ જાત્રા નિર્વહો છો જી ? સ્વામિ સાતા છે જી ? ભાતપાણીનો લાભ દેજોજી.

(ગણિ પન્યાસ, ઉપાધ્યાય કે આચાર્ય હોય તો એક ખમાસમણું દઈને સાધુ હોય તો ખમાસમણું દીધા વગર નીચે મુજબ બોલવું.)

ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ ! અબ્ભુઠ્ઠિઓમિ અબ્ભિંતર **રાઇઅં (દેવસિઅં) ખામેઉં ? ઇચ્છં ખામેમિ રાઇઅં. (કહી નીચા નમી જમણો હાથ જમીન ઉપર થાપીને પાછળ મુજબ બોલવું.)

---

* સવારના ૧૨ વાગ્યા સુધી સુહરાઇ બોલવું.
૧૨ વાગ્યા પછી સુહદેવસિ બોલવું.

** સવારના ૧૨ વાગ્યા સુધી રાઇઅં બોલવું, ૧૨ વાગ્યા પછી દેવસિઅં બોલવું.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

જં કિં ચિ અપત્તિઅં પરપત્તિઅં ભત્તે પાણે વિણએ વેયાવચ્ચે આલાવે સંલાવે ઉચ્ચાસણે સમાસણે અંતરભાસાએ, ઉવરિભાસાએ જં કિં ચિ મજ્ઝ વિણય પરિહીણં, સુહુમં વા બાયરં વા તુબ્ભે જાણહ અહં ન જાણામિ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

(પછી એક ખમાસમણું દેવું)

સ્થાપના સ્થાપવાની વિધિ

(દરેક ક્રિયા ગુરુમહારાજના સ્થાપનાચાર્ય સમક્ષ કરવાની છે. ગુર મહારાજના સ્થાપનાચાર્ય ન હોય તો પુસ્તક નવકારવાળી વગેરે સાપડા ઉપર સ્થાપી સામે જમણો હાથ ઊંધો રાખી નીચે મુજબ નવકાર અને પંચિંદિઅ સૂત્ર બોલવું.)

નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં,
નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં,
નમો લોએ સવ્વસાહૂણં, એસો પંચ નમુક્કારો,
સવ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણં ચ સવ્વેસિં,
પઢમં હવઇ મંગલં ॥

પંચિંદિઅ સંવરણો, તહનવવિહ બંભચેર ગુત્તિધરો,
ચઉવિહ કસાય મુક્કો, ઇઅઅટ્ઠારસગુણેહિં સંજુત્તો ॥૧॥

પંચમહવ્વયજુત્તો, પંચવિહાયાર પાલણ સમત્થો;
પંચ સમિઓ તિગુત્તો, છત્તીસ ગુણો ગુરુ મજ્ઝ ॥૨॥

(ક્રિયા પૂર્ણ થયા બાદ જમણો હાથ સીધો રાખી એક નવકાર ગણી સ્થાપનાજી ઉથાપવા. સામાયિકમાં ૪૮ મિનિટ પછી પાર્યા પછી ઉથાપવા.)

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

સંથારા પોરિસિની વિધિ

રાત્રે એક પ્રહર સુધી સ્વાધ્યાય ધ્યાન કર્યા પછી સંથારો કરવાના અવસરે :

ખમા૦ દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! બહુ પડિપુન્ના પોરિસિ કહી ખમા૦ દઈ ૫ મા પાનાથી ઇરિ૦ કરી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરી ઉપર લોગસ્સ કહી ખમા૦ દઈ૦ ઇચ્છા૦ સંદિ. ભગવન્ બહુપડિપુન્ના પોરિસિ રાઇય સંથારએ ઠામિ ? ઇચ્છં કહી ચઉક્કસાય કહેવું.

ચઉક્કસાય પડિમલ્લુલ્લૂરણુ, દુજ્જયમયણબાણમુસુમૂરણુ;
સરસપિયંગુવણ્ણુ ગયગામિઉ જયઉપાસુ ભુવણત્તય સામિઉ ॥૧॥

જસુ તણુકંતિ કડપ્પસિણિધ્ધઉ, સોહઇ ફણિમણિ કિરણાલિદ્ધઉ;
નં નવજલહરતડિલ્લયલંછિઉ, સો જિણુ પાસુ પયચ્છઉ વંછિઉં ॥૨॥

(પછી ૪૪માં પાનાથી નમુત્થુણં૦ જાવંતિ૦ ખમા૦ જાવંત૦ નમોડર્હત્૦ ઉવસ્સગ્ગહરં૦ જયવીયરાય પુરા કહી ખમા૦ દઈ ઇચ્છા૦ સંદિ૦ ભગવન્ સંથાવા પોરિસિ ભણવા મુહપત્તિ પડિલેહું ? ઇચ્છં૦ કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી.)

(પૌષધમાં ન હોય તેઓએ ઉપર મુજબની ક્રિયા કરવાની જરૂર નથી માત્ર નીચે મુજબ ગાથાઓ બોલી જવી.)

પછી નીચે મુજબ કહેવું.

'નિસીહિ નિસીહિ નિસીહિ, નમો ખમાસમણાણં ગોયમાઇણં મહામુણીણં, નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં, નમો આયરિઆણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં, એસો પંચ નમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણં ચ સવ્વેસિં, પઢમં હવઇ મંગલં,

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કરેમિ ભંતે ! સામાઇઅં, 'સાવજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામિ, જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણં, મણેણં, વાયાએ કાએણં, ન કરેમિ ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે ! પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ.'

(ઉપર મુજબ ત્રણવાર બોલી, નીચેની ગાથાઓ બોલવી.)

અણુજાણહ જિટ્ઠિજ્જા, અણુજાણહ પરમગુરુ;
ગુરુગુણરયણેહિં મંડિયસરીરા,
બહુપડિપુણ્ણા પોરિસિ રાઇય સંથારએ ઠામિ ॥૧॥

અણુજાણહ સંથારં, બાહુવહાણેણ વામ પાસેણં;
કુક્કુડિપાયપસારણ, અતરંત પમજ્જએ ભૂમિં ॥૨॥

સંકોઇઅ સંડાસા, ઉવ્વટ્ટંતે અ કાય પડિલેહા;
દવ્વાઈ ઉવઓગં, ઊસાસ નિરૂંભણા લોએ ॥૩॥

જઈ મે હુજ્જ પમાઓ, ઈમસ્સ દેહસ્સિમાઇ રયણીએ;
આહારમુવહિ દેહં સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં ॥૪॥

ચત્તારિ મંગલં અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં;
સાહુ મંગલં, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો મંગલં ॥૫॥

ચત્તારિ લોગુત્તમા, અરિહંતા લોગુત્તમા,
સિદ્ધાલોગુત્તમા, સાહુ લોગુત્તમા,
કેવલિપન્નતો ધમ્મો લોગુત્તમો ॥૬॥

ચત્તારિ સરણં પવજ્જામિ, અરિહંતે સરણં પવજ્જામિ;
સિદ્ધે સરણં પવજ્જામિ સાહુ સરણં પવજ્જામિ
કેવલિપન્નતં ધમ્મં સરણં પવજ્જામિ ॥૭॥

પાણાઇવાયમલિઅં, ચોરિક્કં મેહુણં દવિણમુચ્છં;
કોહં માણં માયં, લોભં પિજ્જં તહા દોસં ॥૮॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

કલહં અબ્ભક્ખાણં, પેસુન્નં રઇઅરઇ સમાઉત્તં;
પરપરિવાયં માયા-મોસં મિચ્છત્તસલ્લં ચ ॥૯॥

વોસિરિસુ ઇમાઈં, મુક્ખમગ્ગસંસગ્ગવિગ્ઘ ભૂઆઈં;
દુગ્ગઇ નિબંધણાઈં, અઠારસ પાવઠાણાઈં ॥૧૦॥

એગોડહં નત્થિ મે કોઈ, નાહમન્નસ્સ કસ્સઈ;
એવં અદીણ મણસો, અપ્પાણમણુસાસઈ ॥૧૧॥

એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણ દંસણસંજુઓ;
સેસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગ લક્ખણા ॥૧૨॥

સંજોગ મૂલા જીવેણ, પત્તા દુક્ખ પરંપરા;
તમ્હા સંજોગ સંબંધં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં ॥૧૩॥

અરિહંતો મહ દેવો, જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો;
જિણપન્નતં તત્તં, ઇઅ સમ્મત્તં મએ મહિઅં ॥૧૪॥

(આ ગાથા ત્રણ વાર બોલી, સાત નવકાર ગણવા) પછી

ખમિઅ ખમાવિઅ મઇ ખમહ, સવ્વહ જીવનિકાય;
સિદ્ધહસાખ આલોયણહ, મુજ્જહ વઇર ન ભાવ ॥૧૫॥

સવ્વે જીવા કમ્મવસ, ચઉદહરાજ ભમંત;
તે મે સવ્વ ખમાવિઆ, મુજ્ઝ વિ તેહ ખમંત ॥૧૬॥

જં જં મણેણં બદ્ધં, જં જં વાએણ ભાસિઅં પાવં;
જં જં કાએણં કયં, મિચ્છામિ દુક્કડં તસ્સ ॥૧૭॥

સંથારા પોરસી વિધિ સંપૂર્ણ

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી શાંતિનાથ જિન સ્તવન

મ્હારો મુજરો લ્યોને રાજ, સાહિબ શાંતિ સલુણા,
અચિરાજીના નંદન તોરે, દર્શન હેતે આવ્યો,
સમકિત રીઝ કરોને સ્વામી, ભકિત ભેટણું લાવ્યો
...મ્હારો૦ ૧

દુ:ખભંજન છે બીરૂદ તમારું, અમને આશ તુમારી,
તુમે નિરાગી થઈને છૂટો, શી ગતિ હોશે હમારી.
...મ્હારો૦ ૨

કહેશે લોક ન તાણી કહેવું એવડું સ્વામી આગે,
પણ બાળક જો બોલી ન જાણે, તો કેમ વ્હાલો લાગે.
...મ્હારો૦ ૩

મ્હારે તો તું સમરથ સાહીબ, તો કિમ ઓછું માનું;
ચિંતામણી જેણે ગાઠે બાંધ્યું, તેહને કાંમ કિશ્યાનું.
...મ્હારો૦ ૪

અધ્યાતમ રવિ ઊગ્યો મુજ ઘટ, મોહ તિમિર હર્યું જુગતે;
વિમલવિજય વાચકનો સેવક, રામ કહે શુભ ભગતે.
...મ્હારો૦ ૫

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામીનું સ્તવન

પ્યારો પ્યારો રે હો વાલા મારા, પાસ જિણંદ મુને પ્યારો.
તારો તારો રે હો વાલા મારા, ભવનાં દુ:ખડાં વારો.
કાશીદેશ વાણારસી નગરી અશ્વસેન કુલ સોહીએ રે,
પાસ જિણંદા, વામાનંદા મારા વાલા, દેખત જનમન મોહીએ... પ્યારો૦ ૧

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

છપ્પન દિગ્ કુમારી મીલી આવે, પ્રભુજીને હુલરાવે રે,
થેઈ થેઈ નાચ કરે મારા વાલા, હરખે જિનગુણ ગાવે.
...પ્યારો૦ ૨

કમઠ હઠ ગાળ્યો પ્રભુપાર્શ્વે બળતો ઉગાર્યો ફણીનાગ રે;
દીયો સાર નવકાર નાગકું ધરણેન્દ્ર પદ પાયો.
...પ્યારો૦ ૩

દીક્ષા લઈ પ્રભુ કેવળ પાયા, સમવસરણમેં સુહાયો રે,
દીએ મધુરી દેશના પ્રભુ, ચૌમુખ ધર્મ સુહાયો.
....પ્યારો૦ ૪

કર્મ ખપાવી શીવપુર જાવે, અજરામર યાદ પાવે રે,
જ્ઞાન અમૃત રસ ફરસે મારા વાલા, જ્યોતિસે જ્યોત મિલાવે
...પ્યારો૦ ૫

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ સ્તવન

અંતરજામી સુણ અલવેસર, મહિમા ત્રિજગ તુમારો રે, સાંભળીને આવ્યો હું તીરે, જન્મ મરણ દુઃખ વારો, સેવક અરજ કરે છે રાજ, અમને શિવ-સુખ આપો. એ આંકણી૦ ॥૧॥ સહુ કોનાં મનવાંછિત પૂરો, ચિંતા સહુની ચૂરો; એહવું બિરૂદ છે રાજ તમારૂં, કેમ રાખો છો દૂરે ? સે૦ ॥૨॥ સેવકને વલવલતો દેખી, મનમાં મહેર ન ધરશો; કરૂણા સાગર કેમ કહેવાશો, જો ઉપગાર ન કરશો. સે૦ ॥૩॥ લટપટનું હવે કામ નહિ છે, પ્રત્યક્ષ દરિશન દીજે; ધુઆંડે રિઝું નહિ સાહિબ, પેટ પડયા પતી જે. સ૦ ॥૪॥ શ્રી શંખેશ્વર મંડણ સાહેબ, વિનતડી અવધારો; કહે 'જિનહર્ષ' મયા કરી મુજને, ભવસાગરથી તારો સેવક૦ ॥૫॥

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી મહાવીસ્વામીનું સ્તવન

ગિરૂઆ રે ગુણ તુમ તણા, શ્રી વર્ધમાન જિન રાયા રે; સુણતાં શ્રવણે અમી ઝરે, મ્હારી નિર્મલ થાયે કાયા રે. ગિ૦ ।।૧।। તુમ ગુણ ગણ ગંગાજળે, હું ઝીલીને નિર્મલ થાઉં રે; અવર ન ધંધો આદરૂ; નિશદિન તોરા ગુણ ગાઉં રે ગિ૦ ।।૨।। ઝીલ્યા જે ગંગાજલે, તે છિલ્લર જલ નવિ પેસે રે; જે માલતી ફુલે મોહીયા, તે બાવળ જઈ નવિ બેસે રે. ગિ૦ ।।૩।। એમ અમે તુમ ગુણ ગોઠશું, રંગે રાચ્યા ને વળી માચ્યા રે; તે કેમ પર સુર આદરે, જે પરનારી વશ રાચ્યાં રે. ગિ૦ ।।૪।। તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલંબન મુજ પ્યારો રે, વાચક યશ કહે માહરે, તું જીવ જીવન આધારો રે. ગિ૦ ।।૫।।

❐

સિદ્ધારથના રે નંદન વિનવું, વિનતડી અવધાર; ભવ મંડપમાં રે નાટક નાચિયો, હવે મુજ દાન દેવડાવ ।। સિદ્ધા૦ ।।૧।। ત્રણ રતન મુજ આપો તાતજી, જેમ નાવે રે સંતાપ; દાન દિયંતા રે પ્રભુ ! કોસર કિસી ? આપો પદવી રે આપ ।। સિદ્ધા૦ ।।૨।। ચરણ અંગૂઠે રે મેરૂ કંપાવીયો, મોડયાં સુરનાં રે માન; અષ્ટ કરમના રે ઝઘડા જીતવા, દીધાં વરસી રે દાન ।। સિદ્ધા૦ ।।૩।। શાસન નાયક શિવ-સુખ દાયક, ત્રિશલા કુખે રતન; સિદ્ધારથનો રે વંશ દીપાવિયો, પ્રભુજી તુમે ધન્ય ધન્ય સિદ્ધા૦ ।।૪।। વાચક શેખર કિર્તિવિજય ગુરૂ પામી તાસ પસાય ધર્મ તણે રસ જિન ચોવીસમાં વિનયવિજય ગુણ ગાય ।। સિદ્ધા૦ ।।૫।।

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી આદિનાથ-પ્રભુની સ્તુતિ

પ્રહ ઊઠી વંદું-ઋષભદેવ ગુણવંત, પ્રભુ બેઠા સોહે, સમવસરણ ભગવંત; ત્રણ છત્ર વિરાજે, ચામર ઢાળે ઇન્દ્ર, જિનના ગુણ ગાવે, સુર નર નારીના વૃંદ ।।૧।। બાર પર્ષદા બેસે, ઇન્દ્ર ઈંદ્રાણી રાય, નવ કમળ રચે સુર, તિહાં ઠવતાં પ્રભુ પાય; દેવ દુંદુભિ વાજે-કુસુમવૃષ્ટિ બહુહુંત, એવા જિન ચોવીશે, પૂજો એકણ ચિત્ત ।।૨।। જિન જોજન ભૂમિ, વાણીનો વિસ્તાર, પ્રભુ અર્થ પ્રકાશે, રચના ગણધર સાર; સો આગમ સુણતાં, છેદી જે ગતિ ચાર, જિનવચન વખાણી, લીજે ભવનો પાર ।।૩।। જક્ષ ગોમુખ ગિરવો, જિનની ભક્તિ કરેવ, તિહાં દેવી ચક્કેસરી, વિઘન કોડી હરેવ; શ્રી તપગચ્છ નાયક, વિજયસેનસૂરિરાય, તસ કેરો શ્રાવક, ઋષભદાસં ગુણ ગાય ।।૪।।

શ્રી નેમિનાથાય સ્વામીની સ્તુતિ

રાજુલ વરનારી, રૂપથી રતિહારી, તેહના પરીહારી, બાલથી બ્રહ્મચારી; પશુઆં ઉગારી, હુઆ ચારિત્રધારી, કેવલસિરિ સારી, પામીયા ઘાતી વારી ।।૧।। ત્રણ જ્ઞાન સંયુતા, માતનીકૂખે હુંતા, જનમે પુરૂહૂંતા, આવી સેવા કરંતા; અનુક્રમે વ્રત લહંતા, પંચ સમિતિ ધરંતા; મહીયલ વિચરંતા, કેવલ શ્રી વરંતા ।।૨।। સવિ સુરવર આવે, ભાવના ચિત્ત લાવે, ત્રિગડું સોહાવે, દેવછંદો બનાવે; સિંહાસન ઠાવે, સ્વામીના ગુણ ગાવે; તિહાં જિનવર આવે, તત્ત્વ વાણી સુણાવે ।।૩।। શાસન સુરી સારી-અંબિકા નામ ધારી, જે સમકિતિ નર નારી, પાપ સંતાપ વારી; પ્રભુ સેવા કારી, જાપ જપીએ સવારી, સંઘ દુરિત નિવારી, પદ્મને જેહ પ્યારી ।।૪।।

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

શ્રી મહાવીર જિનસ્તુતિ

જય જય ભવિ હિતકર, વીર જિનેશ્વર દેવ, સુર-નરના નાયક જેહની સારે સેવ; કરૂણારસ કંદો, વંદો આનંદ આણી, ત્રિશલા, સુત સુન્દર, ગુણમણી કેરો ખાણી ।।૧।। જસ પંચ કલ્યાણક, દિવસ વિશેષ સુહાવે, પણ થાવર નારક, તેહને પણ સુખ થાવે; તે ચ્યવન જન્મ વ્રત, નાણ અને નિરવાણ, સવિ જિનવર કેરાં, એ પાંચે અહીઠાણ ।।૨।। જિહાં પંચ સમિતિ યુત, પંચ મહાવ્રત સાર, જેહમાં પરકાશ્યા વળી પાંચે વ્યવહાર; પરમેષ્ઠી, અરિહંત, નાથ, સર્વજ્ઞ ને પારગ, એહ પંચ પદે લહ્યો આગમ અર્થ ઉદાર ।।૩।। માતંગ સિદ્ધાઇ, દેવી જિનપદ સેવી, દુઃખ દુરિત ઉપદ્રવ, જે ટાળે નિતમેવી, શાસન-સુખદાયી, આઇ સુણો અરદાસ, શ્રી જ્ઞાનવિમળ ગુણ, પૂરો વાંછિત આશ ।।૪।।

અનુક્રમણિકા

વિષય	પેજ નં.
તપની મહત્તા	૧-૫
ચૈત્યવંદન વિધિ	૬
સ્તવન	૯
સવારના પચ્ચક્ખાણ	૧૨
જ્ઞાનપૂજાની ઢાળ	૧૩
૨૦ ખમાસમણા	૧૬
સુંદરીની કથા	૨૦
સૂત્ર-વિધિ સહિત દેવવંદન	૨૭
,, પચ્ચક્ખાણ પારવાની વિધિ	૪૩
,, જગચિંતામણિ ચૈત્યવંદન	૪૩
મન્હ જિણાણંની સજ્ઝાય	૪૬
પડિલેહણની વિધિ	૪૮
કાઉસ્સગ્ગ કરવાની વિધિ	૪૯
સાંજના પચ્ચક્ખાણ	૫૦
સ્થાપના સ્થાપવાની વિધિ	૫૨
સૂત્ર-વિધિ સહિત સંથારા પોરિસી	૫૩
સ્તવનો	૫૬
સ્તુતિઓ	૫૯

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com

અક્ષયનિધિતપ

શ્રુતજ્ઞાનની આ

અક્ષયનિધિ એટલે અક્ષ

અક્ષયનિધિ એટલે શ્રુતજ્ઞાન - કેવળજ્ઞાન

શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગ્રંથમાળા
ભાવનગર

તપ દ્વારા આત્મા ઉપર લાગેલ નિકાચિતમાં નિકાચિત કર્મો પણ બળીને ખાખ થઈ જાય છે.

ઇચ્છા માત્રનો નિરોધ થાય ત્યારે તે તપ સાચો કહેવાય છે અને તેવો સમ્યક્ તપ કરવા દ્વારા આત્મા જલ્દીમાં જલ્દી અજરામર અવસ્થાને પામે છે.

અક્ષયનિધિ તપ કરનાર સુંદરી શ્રાવિકા જેણે પૂર્વભવમાં અન્યની ખૂબ જ ઇર્ષ્યા કરી તેના દ્વારા અનેક આપત્તિઓ ભોગવી, ઘણા જ કષ્ટો સહ્યા. તે પછી પૂ. ગુરુ મ.ના કહેવા દ્વારા આ તપ કરવાથી તે કર્મો તો ખપાવ્યા પણ સાથે સાથે ખૂબ જ સુખ-સાહ્યબીને પામી અને આ તપ દ્વારા એવા પ્રકારના પુણ્યાનુબન્ધિ પુણ્યની સ્વામિની બની કે તે જ્યાં-જ્યાં પગ મૂકે ત્યાં-ત્યાં નિધાન નીકળવા માંડયા. સુંદર ધર્મમય જીવન જીવી છેલ્લે સંયમધર્મ સ્વીકારી પોતાના આત્માના કલ્યાણને કર્યું. માટે ચાલો...આવો...આવા અક્ષયનિધિ તપ કરવા દ્વારા અક્ષયનિધાન-કેવળજ્ઞાનને પામીએ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat www.umaragyanbhandar.com